

**Jelentés a nyelvi előkészítő évfolyamot indító iskolák
vezetői, nyelvtanárai és tanulói körében
2006 tavaszán végzett felmérésről**

Oktatási és Kulturális Minisztérium

2006. június

Tartalom

1.	A felmérés előzménye és célja	3
2.	A felmérés résztvevői	5
3.	A vizsgálatban használt adatgyűjtő eszközök	6
	Strukturált interjú intézményvezetőkkel	6
	Kérdőív nyelvtanárok számára	6
	Kérdőív 10. évfolyamos tanulók számára	7
	Osztálytermi megfigyelési szempontsor	7
4.	Lebonyolítás	7
5.	Eredmények	8
	Az intézményvezetők véleménye a NYEK évfolyamról	8
	A nyelvtanárok véleménye a NYEK évfolyamról	14
	A 10. osztályosok véleménye a NYEK évfolyamról	19
	Az osztálytermi megfigyelések eredményei	26
	A különböző résztvevők véleményeinek és a megfigyelések eredményeinek összehasonlítása és összegzése	29
6.	Hivatkozások	33
7.	Melléletek	34

1. A felmérés előzménye és célja

A nyelvi előkészítő évfolyammal induló képzést a 2004/2005. tanévben vezették be az 1993. évi LXXIX. törvény 2003. június 23-án elfogadott módosítása alapján. Az Oktatási és Kulturális Minisztérium módszertani ajánlása a nyelvi előkészítő képzés (a továbbiakban NYEK) közvetlen céljait a következőképpen fogalmazza meg:

- (1) a 9. évfolyamon tanulók intenzív nyelvtanulási keretek között idegen nyelv(ek)ből olyan használható tudáshoz jussanak, amelynek birtokában tanulmányaik végén sikerrel tehetnek emelt szintű nyelvi érettségi vizsgát,
- (2) a tanulóknak kedvező attitűdöt és motivációt alakítson ki a nyelvek, a hozzájuk tartozó kultúrák és általában a nyelvtanulás iránt, illetve
- (3) a megfelelő tanítási és tanulási stratégiák alkalmazásával és átadásával a tanulók váljanak képessé nyelvtudásuk önálló fenntartására és továbbfejlesztésére.

Az OKM megbízásából két felmérés készült az első tanévben: az első a tanév elején ősszel, a második a tanév végén tavasszal (*Jelentés a nyelvi előkészítő évfolyamos tanulók körében a 2004/2005. tanév őszi félévében elvégzett felmérésről angol és német nyelvből* [1], *Jelentés a nyelvi előkészítő évfolyamos tanulók körében a 2004/2005. tanév tavaszi félévében elvégzett felmérésről angol és német nyelvből* [2]. A továbbiakban őszi és tavaszi felmérés). A két tanulmány különböző szempontok alapján vizsgálta a NYEK évfolyamon tanuló diákok reprezentatív mintájának általános iskolában szerzett nyelvtanulási tapasztalatait, nyelvtudásuk szintjét, az intenzív nyelvtanulással kapcsolatos attitűdjeit, motivációját, nyelvtanulási képességeit, illetve ezek kapcsolatát a NYEK évfolyamon a nyelvtudásukban bekövetkezett változásokkal, valamint a NYEK évfolyamon alkalmazott osztálytermi eljárások, illetve az egyes csoportok működési körülményeinek kapcsolatát az idegennyelv-tudás szintjének fejlődésével. Mindkét jelentés teljes terjedelmében megtalálható az Oktatási és Kulturális Minisztérium honlapján. Ugyanitt találhatóak a NYEK évfolyamok módszertani támogatásához készült ajánlások [3, 4, 5].

A résztvevő intézmények vezetői megkapták a jelentéseket, valamint saját diákjaik idegen nyelvi teljesítményeinek csoportokra és egyénekre lebontott részletes adatait is az országos átlagokkal együtt. Ilyen módon lehetővé vált, hogy az iskolák saját csoportjaik eredményét a többi intézmény átlagához, valamint az egyes diákok teljesítményét az országos és csoport átlagához, illetve egymáshoz hasonlítva is értékeljék.

Jelen tanulmány az első tanév két felmérésének tapasztalataira épülve, hasonló kérdéseket vizsgál kisebb mintán, más módszer segítségével. A mintán belül új résztvevői csoportok bevonásával újabb szempontok és adatgyűjtő eljárások alkalmazásával a NYEK évfolyamos nyelvtanulás iskolai és osztálytermi szintű megvalósulásának, elfogadottságának, nyelvtanári, intézményvezetői és nyelvtanulói tapasztalatainak feltárására a cél.

A 2005/2006. tanévben a vizsgálatban a tanítási-tanulási folyamat résztvevőinek három meghatározó csoportja vett részt: a NYEK évfolyamon tanuló 9. és 10. évfolyamos tanulók, nyelvtanáraik és az iskolavezetés egy tagja. A kutatásban vizsgált területeket, a válaszadók csoportjait és az adatgyűjtő eszközöket a 1. táblázat foglalja össze.

Vizsgált kérdések	Válaszadók	Adatgyűjtő eszköz
a NYEK évfolyam beindításának háttere (okok, problémák, eredmények, javasolt változtatások)	az iskolavezetés egy tagja	interjú
a NYEK évfolyamos tanulók kiválasztása, az esélyegyenlőség szerepe		
a 2005/2006. tanévben végzett NYEK évfolyamos felmérés eredményeinek hasznosítása		
a NYEK évfolyam beindításának háttere (okok, problémák, eredmények, javasolt változtatások)	a NYEK évfolyamos osztályokban tanító nyelvtanárok	kérdőív
a NYEK évfolyamos tanulók kiválasztása, az esélyegyenlőség szerepe		
a 2005/2006. tanévben végzett NYEK évfolyamos felmérés eredményeinek hasznosítása		
a NYEK évfolyamos nyelvtanítás sajátosságai		
a NYEK évfolyamon használt tananyagok		
a NYEK évfolyam haszna, eredményei	a NYEK 10. évfolyam tanulói	kérdőív
Változtatási javaslatok a NYEK évfolyamon		
a nyelvtanulók idegen nyelvi fejlődésének önértékelése, további céljaik		
továbbtanulási tervek		
az idegen nyelvi osztálytermi folyamatok sajátosságai a NYEK évfolyamon	a NYEK 9. évfolyam tanulói	megfigyelési szempontsor

1. táblázat: A 2005/2006. évi vizsgálat kutatási kérdéseinek és módszerének összefoglalása

A felmérés kvalitatív és kvantitatív eljárások integrált alkalmazásával azt vizsgálja, hogyan valósult meg az OKM által megfogalmazott három célkitűzés az intézmények vezetői, a nyelvtanárok, és a NYEK évfolyamról kikerült diákok véleménye szerint. Feltárja, miben látják a résztvevők a NYEK évfolyam eredményeit, nehézségeit, mennyire elfogadott a NYEK évfolyamos képzés a beindítás második évének végén a résztvevők körében, hogyan hasznosították az intézmények és nyelvtanárok az előző tanévben végzett NYEK évfolyamos két felmérés eredményeit, amely a

helyzetkép leírásán túl, az OKM-es ajánlásoknak megfelelő, a valós helyzet ismeretében összeállított javaslatokat is tartalmaz. A tanulók, nyelvtanárok, intézményvezetők véleményeinek, önértékelésének és javaslatainak elemzésével, valamint a megfigyelt nyelvórák adatainak összehasonlításával a vizsgálat a fejlesztési folyamatot kívánja segíteni.

Az eredmények tükrében az Oktatási és Kulturális Minisztérium eddigi NYEK évfolyamos felkészítési munkáját (ajánlások, tanártovábbképző kurzusok, pályázati lehetőségek) az igényekhez szabva fejlesztheti tovább, hogy a Világ – Nyelv nyelvoktatási program segítségével még több tanuló szerezhessen használható nyelvtudást a közoktatásban.

2. A felmérés résztvevői

A nyelvi előkészítő évfolyam beindításának lehetőségével a 2004/2005. tanévben 407, míg 2005/2006-ban 437 iskola élt (a csoportok és diákok számának alakulását, azaz a vizsgált populációt a 2. táblázat adatai mutatják), amelyből látható, hogy az intenzív idegen nyelvi program egyre népszerűbb a középiskolák körében. Ezekben az osztályokban a törvényi előírás alapján, hetente legalább 11 órában idegen nyelvet, 4 órában pedig informatikát tanulnak a diákok. Pontos képet az óraszámokról, a nyelvek számáról, köréről és más jellemzőkről a 2004/2005. tanévben, a NYEK hatékonyságának vizsgálatára végzett két felmérés ad, amelyek eredményeit az őszi és tavaszi jelentés foglalja össze. A 2006/2007. tanév adatai e jelentés összeállításakor még nem álltak rendelkezésre, de az előzetes számok további növekedést mutatnak.

Tanév	Iskolák száma	Csoportok száma	Tanulók száma
2004/2005.	407	749	11834
2005/2006.	431	818	14764

2. táblázat A nyelvi előkészítő évfolyamon tanuló összes csoport és tanuló eloszlása

A jelen felmérésbe 12 NYEK évfolyamot indító középiskolát vontunk be az előző tanév reprezentatív mintájából. A kiválasztás első szűrője a tavalyi kutatás egyik kérdésére adott válasz volt, amelyben az intézmények jelezték, hogy részt kívánnak-e venni egy újabb vizsgálatban, amelyben az intézmények vezetőit, a nyelvtanárokat és a 9. és 10. évfolyamos diákokat interjú, kérdőív és osztálytermi megfigyelés segítségével vizsgáljuk. Az igent válaszolók közül a NYEK évfolyamos intézmények arányszámaihoz igazodva választottunk ki öt budapesti és hét vidéki középiskolát, amelyek között egyenlő számban található gimnázium, szakközép- és vegyes típusú intézmény.

A 12 intézmény mindegyikében legalább három, összesen 44, NYEK évfolyamon tanító nyelvtanár töltötte ki a nyelvtanári kérdőívet, és 12 iskolavezetővel készítettünk strukturált interjút. Intézményenként két idegen nyelvi órát látogattak meg a kérdezőbiztosok (egy iskola kivételével, ahol csak egyet), így összesen 23 megfigyelt nyelvóra adatait elemezzük. Minden iskola NYEK évfolyamos 10. osztálya (a 2004/2005. tanévben mindenhol egy NYEK évfolyamos osztály volt indítható, ezért

intézményenként egy ilyen osztály van) töltött ki kérdőívet, ez összesen 347 tanulót jelent. A résztvevők számát és az adatgyűjtő eszközöket a 3. táblázat tartalmazza.

Résztvevők	Adatgyűjtő eszköz
44 nyelvtanár	nyelvtanári kérdőív
12 iskolavezető	Interjú
347 tanuló	10. évfolyamos tanulók kérdőíve
23 tanulói csoport (16 angol és 7 német)	osztálytermi megfigyelés 9. évfolyamon

3. táblázat: A vizsgálatban résztvevők száma adatgyűjtő eszközök szerint

3. A vizsgálatban használt adatgyűjtő eszközök

Az adatgyűjtő eszközök magyar nyelvűek, kitöltésük szintén magyarul történt. Az óramegfigyelések során angol és német nyelvű szövegek lejegyzésére is mód volt, de azonosak minden nyelvről a célnyelvtől függetlenül. Az eszközök a mellékletekben találhatók.

Strukturált interjú intézményvezetőkkel

Az iskolavezetés egy tagjával készített strukturált interjú 13 nyitott kérdést tartalmaz. Az első két kérdés a NYEK beindításának okait, motívumait, és az első tanév értékelését tárja fel. A következő négy kérdés a folytatás okaira és mikéntjére, a nehézségekre, azok áthidalására, valamint a fejlesztésekre kérdez rá. A 7. és 8. kérdés a nyelvtanárok és a diákok kiválasztásának módját, a 9. az intenzív nyelvi képzésben résztvevő diákok egyéni jellemzőinek összehasonlítását kéri az intézmény többi diákjával. Az esélyegyenlőség megvalósulásának, az intézmény számára az OKM felmérésben készített és visszaküldött statisztikai adatok hasznosulásának értékelésére irányul a 10-12. kérdés. Az utolsó kérdés javaslatokat kér a NYEK évfolyamos képzés megváltoztatására.

Kérdőív nyelvtanárok számára

A nyelvtanárok számára összeállított kérdőív első része egy rövid táblázat, amelybe háttéradatokat kell beírni a tanított nyelvről, heti óraszámról, több tanár együttműködése esetén a tanított területről, osztályfőnöki tevékenységről, valamint a NYEK évfolyamon tanított egyéb tantárgyról. A táblázat kitöltésének célja a válaszadó nyelvtanár NYEK évfolyamos osztályokban végzett munkájának megismerése.

A kérdőív második része 13 nyitott kérdést tartalmaz. Az első tíz kérdés azonos az iskolavezetők interjú kérdéseivel (ld. fent), így a NYEK évfolyam iskolai szintű jellemzői két perspektívából válnak értelmezhetővé. A 11-13. kérdés osztálytermi folyamatokra irányul: a NYEK évfolyamos nyelvtanítás sajátosságaira és kihívásaira, a tananyagokra, valamint a nyelvórákon alkalmazott eljárásokra. A 13. kérdés egy táblázatban 40 felsorolt órai tevékenység értékelését kéri 1-től 5-ös skálán: milyen gyakran fordulnak elő, és milyen mértékben kedvelik őket a diákok. A táblázatban szereplő elemek megegyeznek a diákok által a 2004/2005-ben kitöltött kérdésekkel, valamint az osztálytermi megfigyeléshez készült szempontsor egy részével, így lehetővé válik a diákok, a megfigyelések, és a tanári adatok összehasonlítása.

Kérdőív 10. évfolyamos tanulók számára

A diákok véleményének felmérésére egy hat nyitott kérdésből álló kérdőívet állítottunk össze. A kérdésekre adott válaszok elemzésével a tanulási folyamat központi szereplőinek szempontjait kívántuk feltárni. Az első kérdés a legfontosabb három ok felsorolását kéri, amelyek miatt a válaszadó szerint érdemes volt a NYEK évfolyamot elvégezni egy tanév távlatából. A második kérdés tanácsok megfogalmazását kéri, döntés előtt álló nyolcadikosok számára, míg a harmadikban három, az iskolának szóló változtatási javaslat megfogalmazása a feladat. A negyedik kérdésben 1-től 9-ig terjedő skálán a tanult egy vagy két nyelven elért fejlődésüket értékelik a diákok. Az ötödik kérdés a nyelvtanulás iskolai és iskolán kívüli folytatására kérdez rá, a hatodik a továbbtanulási terveket tárja fel. A lap alján egyéb észrevételeik megfogalmazására volt lehetőség.

Osztálytermi megfigyelési szempontsor

Az adatgyűjtő eszköz három részre tagolódik. A nyelvórai megfigyelés során a kérdezőbiztosok feladata dokumentálni az óra rövid vázlatát, amely tartalmazza a tevékenységek, feladatok lejegyzését, hosszát, valamint a megvalósítás munkaformáit és a felhasznált tananyagot. A második rész 14 zárt és nyitott kérdése a nyelvóra személyi és tárgyi feltételeit (tanár neme, kora; diákok száma, nemek aránya, összbenyomás viselkedésükről, a tanterem felszereltsége, tananyagok, eszközök), az anyanyelv és a célnyelv használatának arányát és módjait vizsgálja a tanári és a diákok órai nyelvhasználatában. A további kérdések a diákok értékelésének módjait, a tanár és a tanulók motivált viselkedését, az óra célját és annak teljesülését járják körül. A harmadik rész a tanári kérdőívben megtalálható táblázatot tartalmazza, amelyben a hospitáló kérdezőbiztos a 40 feladattípusnak és munkaformának a megfigyelt órán tapasztalt gyakoriságát és a diákok viselkedésében tapasztalt kedveltségét jelöli ötfokú skálán.

4. Lebonyolítás

Az adatgyűjtő eszközök kidolgozása, kipróbálása, véglegesítése és sokszorosítása 2006 tavaszán történt meg. A felmérést a 12 intézményben három kérdezőbiztos segítségével bonyolítottuk le 2006 áprilisában és májusában. A kérdezőbiztosok az iskolalátogatás előtt részletesen megismerték a projekt céljait, előzményeit, dokumentumait, az adatgyűjtés eszközeit és a lebonyolítás részletes menetét, valamint az etikai elvárásokat. Előzetes telefonos egyeztetést követően minden iskolában egy teljes munkanapot töltöttek. A helyi lehetőségekhez, órarendhez, elfoglaltságokhoz igazodó sorrendben vették fel az interjút az intézmény egyik vezetőjével, figyelték meg a nyelvórákat, töltötték ki a kérdőíveket. Az interjúk hossza 20 és 25 perc közötti, amelyeket diktafonra rögzítettek, illetve jegyzeteltek, majd iskolánként lekódolva átírtak.

Két angol, ill. német nyelvi órát látogattak meg a 9. évfolyamos NYEK évfolyamos osztályokban (összesen 16 angol és 7 német nyelvi foglalkozást), ahol az osztálytermi megfigyeléshez készített szempontsor használatával az adatokat rögzítették. Az adatok lejegyzése a tanóra folyamán és azt követően történt.

A papír-ceruza formátumú, előre sokszorosított kérdőívet tanórai keretben 15 perc alatt töltötték ki a 10. évfolyamos előző tanévben NYEK osztályos tanulók. A kérdőívek postán kerültek az adatfeldolgozás helyszínére, majd lekódolásra.

A NYEK évfolyamon tanító nyelvtanárok a kérdőívet elektronikus formában kapták meg, majd kitöltve juttatták vissza a kérdezőbiztosoknak. Mindkét kérdőívben névtelenül kértük a válaszokat, a személyiségi jogok és az etikai normák betartásával.

Az adatok bevitele és rendszerezése központilag történt, az adatok csoportosítását és elemzését a kutatást megtervező és az adatgyűjtő eszközöket kidolgozó két kutató végezte el.

5. Eredmények

Az intézményvezetők véleménye a NYEK évfolyamról

Az interjúk hét esetben az iskola igazgatójával, öt intézményben az igazgatóhelyettessel készültek. Minden megkérdezett szívesen és érdeklődéssel fogadta a megkeresést, árnyalt és értékes válaszokat adott.

Az első kérdés a NYEK évfolyam beindításának legfontosabb okaira vonatkozott: három indok felsorolására kértük a válaszadókat, amelyek miatt iskolájuk a NYEK évfolyam bevezetése mellett döntött. A válaszokban jelölt okok, amelyeket legalább két interjúban említettek, és azok gyakorisága a 4. táblázatban található. Az említett motívumok széles skálán mozognak, ismétlődés nyolc esetben figyelhető meg, és egyaránt tartalmaznak konkrét (pl. az iskolában hagyományosan jó a nyelvoktatás) és általánosabban megfogalmazott tényezőket (pl. az EU-ban fontos követelmény a nyelvtudás).

A legtöbbször említett ok a szülők és tanulók igénye, ami azt mutatja, hogy az intézmények ismerik az igényeket, igyekeznek az elvárásoknak megfelelni, és a beiskolázást az elvárásokhoz igazítják. Hasonlóképpen gyakran említették a NYEK évfolyam oktatáspolitikai és tantervi céljait: a felzárkóztatást, esélyteremtést, az új lehetőségek kiaknázását a használható nyelvtudás megszerzésére intenzív nyelvtanulással. Külön csoportba sorolhatóak az iskolák fenntartására, fejlesztésére vonatkozó indokok: a beiskolázási létszám növelése, meglévő képzések kiegészítése, a tanári gárda kihasználása. A válaszokból látható, hogy az intenzív nyelvtanulással azonosulnak az intézmények vezetői, és a szülői, tanuló igények kiszolgálásának, saját lehetőségeik jobb kihasználásának lehetőségét látják benne.

A felsorolt okok között olyan tényezők is szerepelnek, amelyek az iskolákban tapasztalt nehézségek kompenzálására utalnak. Stratégiai fontosságú az intenzív képzés a tanuló létszám csökkenése miatt, az intézmény eddig nem rendelkezett vonzó nyelvi programmal, illetve féltő, hogy a főállású nyelvtanároknak nem tudnak megfelelő óraszámot biztosítani. Egy válasz utal az iskolák közötti versenyre. A nyelvtanuláshoz nem kapcsolódó indokok is szólnak a NYEK évfolyam bevezetése mellett: a négyéves középiskolai rendszerbe beiktatott újabb tanév során érettebbé

válnak a diákok, így jobb eséllyel folytatják a 10. évfolyamon a középiskolát, illetve a NYEK évfolyamon más tantárgy nem vonja el a figyelmüket a nyelvtanulásról. Egy intézményben kiemelték az informatika tanulásának lehetőségét.

Összegezve: az intézmények vezetői az OKM három kiemelt célkitűzése közül az elsőre (használható nyelvtudás elérése) utalnak válaszaikban, a másik kettőre (kedvező nyelvtanulási motiváció és stratégiák fejlesztése) egyáltalán nem. Hangsúlyos a válaszokban a közoktatás átfogó célja: a felzárkóztatás és esélyteremtés. A NYEK évfolyamos képzés beindításának a legfontosabb okát a szülői és tanulói nyelvtanulás iránti igényekben, az új lehetőség kihasználásában, és a szűkülő lehetőségek és csökkenő diáklétszám ellensúlyozásában jelölik meg.

A NYEK évfolyam beindításának okai	Említések száma
nagy érdeklődés, szülői és tanulói igény	4
felzárkózás az általános iskolai anyagból, kevésbé felkészült, hátrányos helyzetű diákok is felvételt nyernek	4
ez a jövő útja, új lehetőség	4
iskola jó idegen nyelvi tanárai és szabad kapacitása	3
használható nyelvtudás megszerzése, sikeres nyelvi érettségi	3
létező kéttannyelvű képzés, hagyományosan magas szintű nyelvoktatás (speciális tagozat) kiegészítése	2
a csökkenő tanulólétszám ellensúlyozása	2

4. táblázat: A NYEK évfolyam beindításának okai és gyakoriságuk az iskolavezetők interjúiban

A következő kérdés a NYEK évfolyam eredményeit hivatott felmérni az iskolavezetés szemszögéből. A 12 fő összesen 31 eredményt említett, amelyeket pozitívan fogalmazott meg. Hat iskolavezető a diákok kedvező attitűdjét, tanuláshoz való hozzáállását emelte ki: a NYEK évfolyamos tanulók aktívabbak, nagyobb bennük a hajlandóság a tanulásban és más tevékenységekben való részvételre, és ez pozitív hatással van a többi tantárgyban elért eredményeikre is. Az egyéb tantárgyakat oktató tanárok egyre szívesebben tanítanak ezekben az osztályokban.

Ugyancsak több iskolavezető jelezte, hogy a NYEK évfolyamos tanulók sikeres nyelvvizsgát tesznek, és jól szerepelnek a nyelvi és informatikai versenyeken. Ebből látható, hogy az eredményes iskolai tanulás megbízható mutatójaként tartják számon a külső versenyeken és vizsgákon elért eredményeket.

Az idegen nyelv és az informatika mellett a diákoknak lehetőségük adódik megismerkedni olyan tartalmakkal (például retorika, tanulásmódszertan vagy személyiségfejlesztés), amelyekre egyébként nem lenne sem idejük, sem energiájuk. Ezek az órák segítenek a többi tárgyból is homogén csoportot létrehozni. Utaltak arra, hogy jobb osztályközösség alakul ki, így ezek az osztályok általában könnyebben veszik a középiskolai akadályokat. A NYEK évfolyamon ma már nem csak az „elit” középfokú intézményekben lehet hatékonyan nyelvet tanítani, a szülők bizalma is megerősödött és elfordulni látszanak a fizetős nyelvtanulási lehetőségektől.

A NYEK évfolyam beindítása minden intézményben magasabb, vagy közel azonos jelentkezői létszámot eredményezett az előző évhez képest. A nyelvtanárok napi munkájában, sok esetben korábban kevésbé tapasztalt együttműködés alakult ki (óramegbeszélések, óralátogatások, közös értékelés stb.), megnőtt a kísérletező

kedvük, az intenzív nyelvtanítás újszerű feladata motiválja őket. Az idegennyelvtanítás presztízse erősödött az intézményen belül, a többi tantárgyat oktató kollégák elismerik az előnyeit.

A következő két kérdés a NYEK folytatásának indokaira és módjára irányul. Minden egyes intézményvezető egybehangzóan kiemelte, hogy folytatni kívánja a képzést, mert az több szempontból is sikeresnek bizonyult. Nagy rá a szülői igény, a kollégák megszerették, csupán egy iskola nem indít osztályt 2006-ban, mert nincs szabad tanteremük.

A 2006/2007. tanév néhány intézményben szakmai és szerkezeti változásokat hoz a NYEK évfolyamon. Az első két év tapasztalatai alapján, a 12 megkérdezett iskola közül ötben egynél több NYEK évfolyamos osztályt indítanak, bővítik a kínált nyelvek körét, az egy idegen nyelvre szánt órakeretet megosztják, és két idegen nyelvet tanítanak, illetve kezdő csoportokat is több helyen oktatnak majd. A felsorolt módosítások mindegyike abba az irányba mutat, amelyet az Oktatási és Kulturális Minisztérium előzetes ajánlásaiban megfogalmazott, és amelyek nem teljesültek a 2004/2005. tanév felmérés adatai szerint. A diákok többsége két nyelvet szeretett volna tanulni, és szélesebb választékból meríteni.

Az ötödik kérdés a NYEK évfolyam bevezetésekor tapasztalt nehézségekről érdeklődött. A válaszokban említett gondokat - és amennyiben van ilyen - megoldásukat, az 5. táblázat összesíti. A 12 intézmény közül kilencben összesen 11 különböző problémát említettek, míg az intézmények negyedében nem szembesültek gondokkal a beindítás során. A kihívások jelentős része tartalmi, illetve konkrétan a nyelvtanulással kapcsolatos. Öt intézményben elvárásként fogalmazták meg külső nyelvvizsga letételét, ill. az arra történő felkészítést a 9. tanév végére. A nehézséget jobb tájékoztatással hidalták át.

Az egyéni különbségek kezelése, a differenciált oktatás hiányosságai számos helyen és formában jelentettek gondot: problémaként értékelték a heterogén csoportokat, a hátrányos helyzetű diákok megjelenését, és a tanulók motivációjának hiányát. A jelzett problémák arra engednek következtetni, hogy az intézmények szülői nyomásra indított innovatív programjuk megvalósítására módszertanilag nincsenek eléggé felkészülve, holott a hozott hátrányok kompenzálása, a felzárkóztatás, a képességek fejlesztése a NYEK évfolyamnak kiemelt feladata.

Felmerülő gondok	Említések száma	Megoldás
elvárás (szülői, tanulói, nevelőtestületi oldalról) a nyelvvizsga a 9. év végén	4	a szülők jobb tájékoztatása
nyelvvizsgára készítenek fel, nem az emelt szintű érettségire	1	
az egyéb tárgyakat nem vették komolyan, így gondjuk volt velük következő évben	1	komolyabb követelményeket támasztottak a 9. évfolyamon
hátrányos helyzetű tanulók járnak az osztályba	1	felzárkóztatás, fejlesztés
az ötéves képzés beépítése az eddigi szerkezetbe	1	
heterogén nyelvi csoportok	2	kezdő csoportokat indítanak, differenciált foglalkozás

nehezen szokták meg a tanulók, hogy két nyelvtanár foglalkozik velük	1	
nehéz a diákok érdeklődését fenntartani	1	
nem volt csoportbontás	1	bevezették a csoportbontást
bizonyos nyelvi részterületekhez (pl. országismeret) nincs tankönyv	1	
a matematika és a történelem tanítását is segíthetné az OKM	1	
nem voltak gondok	3	

5. táblázat A NYEK bevezetésekor felmerülő gondok és megoldásaik

A hatodik kérdés a NYEK évfolyam megvalósításához szükséges infrastrukturális fejlesztésekre irányul. A válaszokból kiderül, hogy az iskolák többségében (8 intézmény) nem került sor speciális beruházásokra. A válaszadók elmondták, hogy meglévő felszereléseik és más célú fejlesztéseik (pl. Sulinet zsúrkocsi, önkormányzati támogatás) elegendőnek bizonyultak a NYEK évfolyam működtetéséhez. A fennmaradó négy iskola közül három tartotta szükségesnek a könyvtárfejlesztést (tankönyvek, szakkönyvek stb.), kettő lejátszókat vásárolt, egy helyen új fénymásolót állítottak be. Minden válaszadó jelezte, hogy ezekben az osztályokban, a fénymásolás mértéke lényegesen emelkedett. Egy intézményben külön nyelvi tantermeket (TV-vel, DVD lejátszóval stb.) rendeztek be.

A nyelvtanárok kiválasztása viszonylag egységes képet mutat a különböző intézményekben. A 7. kérdésre adott válaszokban legfontosabb szempontként mindenhol, négy iskolában kizárólag a megfelelő tapasztalatot és az együttműködési készséget emelték ki az intézmények vezetői. A tanári kooperáció kérdése láthatóan hangsúlyossá vált a NYEK évfolyamos tervezés során. Emellett 12 intézmény közül egyben önkéntes alapon, öt helyen a munkaközösség-vezetővel való egyeztetés után, a tantárgyfelosztás ismeretében választották ki a kollégákat. Az egyik iskolában vállalkozó szellemű, rugalmas, újjító kedvű nyelvtanárokat kerestek, egy másik helyen még azt is hozzátették, hogy a nagy óraszám miatt kizárólag dinamikus személyiségek mellett döntöttek.

A következő három kérdés (8-10.) az esélyegyenlőséget járja körül. A NYEK évfolyamos tanulóknak az iskola többi diákjával történő összehasonlítása ellentmondásos képet nyújt. Két szakközépiskolában a NYEK évfolyamos osztály az elitképzést testesíti meg, szemben két gimnáziummal, ahol eddig is kiváló nyelvtanulási lehetőséget biztosított az intézmény. Ez utóbbi két iskolában a NYEK évfolyamos osztály a többiekhez képest a sereghajtó. A hasonlóságok és a különbségek megfogalmazása iskolánként eltérő. A 12 válaszadó közül tízen a többi diákkal való hasonló jellemzőket hangsúlyozzák (pl. Tanulni szeretnének. Teljesen jól beilleszkedtek.), ketten nem látnak hasonlóságot.

Az intézmények több jelentkező közül választják ki a bekerülőket, azaz egy kivétellel (egy szakközépiskolába bekerült minden tanuló) az iskolák mindegyike valamilyen módon szabályozza a NYEK évfolyamra bekerülők körét. Ez a gyakorlat ellentmond a NYEK egyik alapvető céljának, az esélyteremtésnek. A bejutásról az elért tanulmányi eredmények, általános és nyelvi felvételi vizsgák, illetve ezek kombinált

eredményei alapján döntenek - a különböző felvételik megoszlása iskolatípusonként a 6. táblázatban látható.

Felvételi típusa	Gimnázium	Vegyes iskola	Szakközépiskola
központi felvételi + hozott jegyek	1	1	-
nem nyelvi, iskolai felvételi	1	-	1
hozott jegyek + elbeszélgetés	1	1	-
Nyelvi felvételi + hozott jegyek	1	-	
Nyelvi felvételi	-	-	1
hozott jegyek	1	1	1
mindenkit felvettek	-	-	1

6. táblázat A felvételi eljárások iskolánkénti megoszlása

Az intézmény más diákjai és a NYEK évfolyamosok közötti különbséget nem fogalmazta meg két iskola vezetője, míg heten az előnyöket, hárman a hátrányokat hangsúlyozták. A pozitív vélemények általában a tanulmányi eredményekre (pl. A NYEK-re bejelentkezett gyermekeknél a hozott iskolai átlag sokkal jobb, mint az összes többinél. Kész élvezet ezekbe az osztályokba járni.), az affektív tényezőkre (pl. Az osztályfőnökük mondta, hogy nagyon büszkék, hogy ebbe az osztályba járhatnak. A NYEK képzést választók látják a lehetőséget ebben a programban.), a diákok általános képességeire (Fejlettebb a problémamegoldó képességük, nyitottabbak az új ismeretek iránt. Többet kezdeményeznek, könnyebben bevonhatók feladatokba.), az iskolai beilleszkedésre és csoportdinamikára (Talán a kisebb terhelés miatt jobban beilleszkednek az iskola életébe, jobban ragaszkodnak egymáshoz is.) utalnak. A negatívan megfogalmazott különbségek között egy esetben a nyelvtudás (Nyelvtudásuk kevésbé felkészültek, több a hátrányos helyzetű közöttük.), egy másikban a motiváció alacsony szintje merül fel (Tanuláshoz való hozzáállás, akarat terén különböznek. Nem megfelelőek.).

Az esélyegyenlőség megvalósításáról a 12 válaszadó tíz pozitív és négy negatív tartalmú véleményt fogalmazott meg. Az esélyteremtés megvalósulását két iskola vezetője abban látta, hogy a NYEK évfolyammal a tanulók többségét el lehet juttatni az érettségiig, külön segítség nélkül. Három intézményben írták le a NYEK évfolyamos tanulókat úgy, mint „szegényebb, fizikai munkások gyermekei”, akiknek ez komoly lehetőség a felzárkózásra, a család első értelmiségi generációjának létrehozására. Ugyanígy segíthet a NYEK évfolyam a kevesebbet kereső értelmiségi, diplomás szülők gyermekeinek is: külön költség nélkül vehetnek részt olyan nyelvoktatásban, amely feltétlenül befolyásolja majd a jövőjüket. Egy vidéki gimnázium igazgatóhelyettese szerint a NYEK hozzájárulhat a vidék/város problémájának javításához, mivel ezek a gyerekek felvehetik majd a versenyt nagyvárosi társaikkal. A felmérésben résztvevő osztályokban összesen két gyengénlátó és egy kerekesszékre kényszerült tanuló jár. Az ő munkavállalási esélyeiket jelentősen növelheti az idegennyelv- és informatikatudás.

A NYEK évfolyamra történő bejutással kapcsolatban számos vezető hangsúlyozta, hogy eredményes felvételi szükséges. Másutt a NYEK évfolyamot lehetőségként értékelik, de kételyeiket fejezték ki azzal kapcsolatban, hogy a tanulók tudnak-e ezzel élni. Egy igazgató felhívta a figyelmet arra, hogy csak az idegen nyelvet kezdő szinten meghirdető intézmények teremtenek valós esélyt, hiszen az általános iskolában szerzett nyelvtudás nem jellemző az igazán hátrányos helyzetből

érkezőkre, ezért fontos lenne az ilyen természetű egyensúlyt legalább városi szinten meghatározni.

A 2004/2005-ös felmérés eredményeivel kapcsolatban megállapítható, hogy a 12 intézményből kettőben nem ismerték azokat. Öt vezető jelezte, hogy sokat segít nekik a visszajelzés és a külső értékelés, négyen nevezték hasznosnak a felmérést. Három iskolavezető fejezte ki örömét, hogy pozitív megerősítést nyertek az eredmények láttán, másik három intézmény pedig azt értékelte, hogy a más iskolákkal való összevetés segítségével viszonyítani tudták munkájukat másokéhoz. Az intézmények többségében a jelentéseket a szaktanárok olvasták, egy helyen megbeszélést tartottak róla. Egy iskolavezető jelezte, hogy az eredményeket a szülőkkel is megosztották. Az egyik igazgató kiemelte, hogy ő a jelentésekből szembesült azzal, hogy míg intézményük a NYEK évfolyammal az esélyegyenlőséget kívánta biztosítani, máshol ezt tagozatként, az elitképzés részeként valósították meg.

Az interjú utolsó kérdése arra kérte az iskolavezetőket, sorolják fel, milyen változtatásokat javasolnának, hogy a NYEK még hatékonyabban működhessen. A válaszadók egy negyede szerint nincs szükség változtatásra, egyikük hozzátette, hogy a siker rajtuk, a tanárokon múlik. A többi kilenc intézmény vezetője összesen 12 javaslatot tett, amelyek közül négy volt általános, a nyelvoktatáshoz szorosan nem köthető. Egyikük véleménye szerint egy tanévben elég lenne egy NYEK évfolyamos osztály iskolánként. Meg kell hagyni a hagyományos választási lehetőségeket is, hiszen az iskolának is nagy szervezési teher a több osztály indítása, és nem minden tanulónak könnyű a tananyag elvégzése. Több osztály esetén kevés tanuló jut egy osztályba, ami pénzügyileg sem kifizetődő. Elhangzott az is, hogy legyenek pályázati lehetőségek további infrastrukturális fejlesztésekre, és az idegen nyelvi ajánlásokhoz hasonlóan, készüljenek központi tanmenetek, segédletek a NYEK évfolyamon tanított más tantárgyakhoz, például a matematikához vagy a magyar irodalomhoz és nyelvtanhoz is. Az egyik gimnázium vezetőjének javaslata, hogy a 13. évfolyamon is szervezhető legyen a NYEK, így elkerülhető lenne a tanulóknak a tanulási ritmusból való kiesése. Egy finanszírozási javaslat is érkezett: célszerűnek tartaná az egyik iskola igazgatója, ha a NYEK évfolyamos tanulók után járó kiegészítő fejkvóta célzottan csak csoportbontásra lenne fordítható, mert így megoldódna a számításai szerint tíz plusz óra biztosítása.

A nyelvoktatásra vonatkozó nyolc javaslat közül több egymással ellentétes, és ellentmond a jogi szabályozásnak, és rávilágít a kérdésről alkotott vélemények sokszínűségére. Az egyik iskola vezetője azt kérte, ne legyen kötelező a középfokú nyelvvizsga a 9. évfolyam végén, és inkább az emelt szintű érettségire készülhessenek a tanulók. Egy másik intézmény vezetőjének javaslata szerint kapja vissza a nyelvvizsga korábbi szerepét, hiszen a tanárok és a szülők is ezt kívánják. A két vélemény közül az elsőben láthatóan téves információ tükröződik. A nyelvvizsgára történő felkészítés nem követelmény, nem is ajánlás a középiskolák számára, míg az emelt szintű érettségire való felkészítés minden NYEK évfolyamos iskola, és egyben minden ott tanító nyelvtanár törvényben előírt feladata, egyben a NYEK évfolyam megfogalmazott célja. Egy harmadik intézményvezető javaslata ugyancsak ellentmond a hatályos szabályoknak: a kéttannyelvű intézményekben biztosított lehetőséghez hasonlóan, a NYEK évfolyamos tanulók is szerezhessenek érettségijükkel felsőfokú nyelvvizsgát.

További ajánlásként jelenik meg a célnyelvi országokba szervezett tanulmányút lehetősége, szakmai segítség (pl. tananyagok) nyújtása, és az általános iskolai nyelvoktatás fejlesztésének szükségessége.

Összegezve: az iskolavezetők egyértelműen pozitív véleményt fogalmaztak meg a NYEK évfolyamról, azt feltétlenül fenntartandónak tartják, és számos eredményről számoltak be. Az első két tanév tapasztalata alapján, több helyen módosítanak az intenzív nyelvoktatási programon. A kiigazítások mindegyike összecseng az OKM által korábban javasoltakkal és az előző évi felmérésekben, illetve a jelen kutatásban feltárt tanulói igényekkel. Az esélyegyenlőség biztosításával kapcsolatos vélemények ellentmondásosak, ezért ez a terület feltétlenül további vizsgálatra és finomításra szorul. A működés második évének végén konkrét javaslatok hangzottak el, ezek figyelembevétele és az oktatási kormányzatban való tudatosítása még sikeresebbé teheti a NYEK évfolyamot. Az intézmények vezetői igen pozitív véleményt fogalmaztak meg a NYEK évfolyamon történt felmérésekkel és iskolai visszajelzéssel kapcsolatban. A kimeneti követelményekre vonatkozóan három intézményben került felszínre a jogi szabályozással ellentétes javaslat. Ez utóbbiak még világosabb és egyértelműbb megfogalmazása a NYEK évfolyam harmadik tanévében is szükséges.

A nyelvtanárok véleménye a NYEK évfolyamról

A nyelvtanári kérdőívet összesen 44, a NYEK már működő két évfolyamának legalább egyikén tanító nyelvtanár töltötte ki. Bár iskolánként három szaktanártól kértünk adatokat, néhány helyen többen válaszoltak. Ebből levonható az a következtetés, hogy a felmérésbe bevont iskolákban a nyelvtanárok a vártnál nagyobb érdeklődést mutattak a vizsgálat iránt, abba a felkért 36 fő mellett további nyolc kapcsolódott be.

A kérdőív első részében található táblázat segítségével a nyelvtanárok NYEK évfolyamos munkájáról kértünk adatokat. Az összesítés szerint a válaszadók két harmada (66%) angoltanár, a többiek (egy olasztanár kivételével) német nyelvet oktatnak. A válaszadók aránya megfelel az országos reprezentatív mintában résztvevő angol és német nyelvi csoportok arányának. Heti idegen nyelvi óraszámuk 3-18 között mozog (30 százalékuk heti hat órában tanít egy nyelvet a NYEK évfolyamon, 14 százalékuk heti négyben, 10 százalékuk heti nyolcban, 9 százalék heti ötben, 7 százalék heti 12 és heti 3 órában, a fennmaradó 23 % 1-6 %-os megoszlásban 18, 7, 9, 13, 15 és 17 órában), a második tanévben kilenc tanár esetében találtunk változást. 74 százalékuk minden nyelvi részterületet tanít, 16 százalék csak nyelvtant, 6 fő beszédkésztséget és egyikük íráskésztséget. Egyik tanévben sem volt osztályfőnöke a NYEK évfolyamos osztálynak a válaszadók 81 százaléka, és hasonló mértékű (89%) azoknak az aránya, akik az idegen nyelven kívül más tantárgyat nem tanítottak a programban.

Elért eredmények	Említések gyakorisága
a tanulók képesek idegen nyelven kommunikálni	8

sikerült felkelteni az érdeklődést a célnyelv iránt	6
a tudásszintbeli különbségek csökkentek, sikeres felzárkóztatás	6
hatékony együttműködés a kollégákkal	5
a tanulók rövid idő alatt magas szintű nyelvtudást szereztek	4
felébredt a diákok érdeklődése a célnyelvi kultúra, országok iránt	4
fejlődött a tanulók nyelvhelyessége	3
nőtt a tanulók motiváltsága	2
erős csoportösszetartás alakult ki	2
a diákok sikeresen nyelvvizsgáztak	2
a tanulók sikereket értek el a nyelvi versenyeken	2

7. táblázat A 2004/2005. tanév eredményei és gyakoriságuk a nyelvtanárok szerint

Az első kérdés, az iskolavezetőkkel készített interjúban feltett 2. kérdéshez hasonlóan, a 2004/2005. tanév eredményeire kérdez rá, a nyelvtanár saját munkájában. A 44 válaszadó közül heten egyetlen eredményt sem írtak (közülük ketten nem tanítottak az első évben, a többiek nem indokolták). A 37 fő összesen 29 eredményt sorolt fel, ezek közül az egynél többször szereplő elemek csoportosítva, gyakoriságukkal együtt a 7. táblázatban láthatóak.

A nyelvtanárok válaszaiban a NYEK évfolyam céljai közül az első kettő hangsúlyos: a használható nyelvtudást és a célnyelv, illetve annak kultúrája iránti kedvező attitűd kialakítását emelik ki (8, 6 és 4 fő). A harmadik célt, a nyelvtanulási stratégiák fejlődését egy fő jelezte eredményként. Négy válasz utal az intenzív nyelvoktatási forma előnyére: ez tette lehetővé a magas szintű nyelvi szint elérését. A sikeres nyelvvizsga két tanárnál szerepel a válaszok között, az érettségít egy fő említi.

Hat válaszadó értékelte sikerként a felzárkóztatást, a NYEK évfolyam tágabban értelmezett célját. A célnyelvre, nyelvtudásra, felzárkózásra vonatkozó eredmények mellett öt válaszadó írt a kollégákkal kialakult együttműködésről, a diákok közötti jó csoportdinamikára pedig ketten utaltak. Egy-egy nyelvtanár szerint a tanulók nyitottabbak, önkifejezőbbek lettek, és több jegyet szereztek.

A tanulókra vonatkozó eredmények között egy-egy válaszadó emelte ki az íráskészség, a beszéd-készség és az olvasás fejlődését, ez utóbbinál hangsúlyozva az autentikus anyagokat. Mások általában a nyelvtanulás fontosságának tudatosulását, a több gyakorlási lehetőséget említették előnyként.

A nyelvtanárok saját munkájukkal kapcsolatban a következő eredményeket érzékelik: tapasztalatokat szereztek a további NYEK csoportok oktatásához, megerősödött az improvizációs készségük, és az intenzív nyelvtanítás hasznos megmérettetést is jelentett.

A második kérdés segítségével arra kerestünk választ, hogy a nyelvtanárok szerint iskolájuk miért folytatja a NYEK évfolyamos oktatást. A felsorolt indokokat a 8. táblázat összesíti. A 44 válaszadó közül ketten nem töltötték ki ezt a részt.

Folytatás mellett szóló érvek	Említések száma
népszerű a szülők, tanulók körében, igény van rá	22
hatékony nyelvoktatási mód, jó tapasztalatok, nyelvtanárok megkedvelték	18
jó eszköz az emelt szintű érettségi sikeres letételéhez	3

több tanuló jelentkezik az intézménybe	3
Iskola versenyképességének megtartása	2
illeszkedik az iskola profiljába	1
sikerés érettségi után lehet egy következő nyelvre fordítani az időt	1
jó lehetőség a tanulók és az iskola számára is	1
megmértetés lehetősége	1
sokkal jobb tanulókat hoz az iskolába	1
kiegészítő fejkvóta	1

8. táblázat A NYEK évfolyam folytatása mellett szóló érvek a nyelvtanárok véleménye alapján

A felsorolt érvek gyakoriságából látható, hogy a nyelvtanárok véleménye szerint a szülők és a tanulók igénye (22 fő) a legfontosabb oka a folytatásnak. Nagy számban (18) hangsúlyozzák emellett, hogy tapasztalataik, sikereik alapján a nyelvtanárok is hasznosnak, hatékonyak ítélik az intenzív nyelvoktatási formát. Ezekon kívül mindössze kettő egyéb, a nyelvtanításhoz köthető érv jelenik meg: a sikeres nyelvi érettségi és a további nyelvek tanulása lehetőség. A szaktanárok közül néhányan a jelentkezők számának növekedését és képességeiket tartják előnyösnek, mások az intézmény fenntartása szempontját emelik ki.

A 2006/2007. tanévben a folytatással kapcsolatban a nyelvtanárok 60 százaléka szerint nincs szükség módosításokra, mert a NYEK évfolyam bevált. A többi válaszadó szerint intézményükben nő a tanulók, illetve a csoportok száma, kezdő szinten is indítanak csoportokat, bővül a tanulható nyelvek száma és köre, valamint egyikük szerint erősödik a felvételi szűrés.

A bevezetés és működtetés során felmerülő nehézségek között leggyakrabban (a válaszadók 34%-a) a heterogén csoportösszetételt, az eltérő tudásszinttel érkező tanulók egy csoportban való oktatását jelölték meg a tanárok. Megoldásként szinte minden esetben a differenciált oktatás bevezetését említették, míg egy tanár említette, hogy lehetséges volt év közben csoportot váltani. Másik fontos gondként a magas csoportlétszám jelent meg (5 fő). Három nyelvtanár nem szembesült nehézségekkel. Az egyszer említett további nehézségeket és a megoldásokat a 9. táblázat tartalmazza.

Nehézségek	Megoldásuk
az új szerkezetnek az iskolába való beépülése	
a németet tanulók számának fenntartása	
a NYEK-es osztály jövőjének bizonytalansága	
a tanulók eltérő szociális háttere	
nem megfelelő tananyag választása	segédanyagok alkalmazása
ellenállás a rendszeres otthoni munkával, házi feladattal szemben	rendszeres mérések
tanulók motiváltságának fenntartása	változatos órák
Tanári együttműködés fenntartása	haladási napló bevezetése, megbeszélések
NYEK céljainak tisztázatlansága	szélesebbkörű tájékoztatás
túl magas követelményeket állító tankönyv	tanckönyvváltás
túl magas követelményeket állító tanmenet	módosítás, sok ismétlés és gyakorlás
tanulók alacsony szintű nyelvtudás induláskor	sok gyakorlás
csoportbontás hiánya	csoportbontás bevezetése

9. táblázat Az egyszer említett nehézségek és megoldásuk a nyelvtanárok véleménye szerint

A táblázatban felsorolt válaszokból látható, hogy a nyelvtanárok megoldásokat inkább a nyelvoktatással kapcsolatos problémákra találtak, de a tágabb oktatási kérdéskörökbe tartozó gondokat is megfogalmazták.

A nyelvtanárok kiválasztásának szempontjairól érdeklődő kérdésre 41 tanár adott választ, egy jelezte, hogy nem tudja, egy másik pedig nem érezte magát kompetensnek a válaszadásra. Hat a kiválasztás szempontjául az iskolavezetés felkérését jelölte meg, egy tanár szerint pedig nem voltak szempontok a döntéshez. Ezek alapján elmondható, hogy a nyelvtanárok közel harmadát nem avatták be a tanárválasztás folyamatába. A felsorolt szempontok közül leggyakrabban (5 fő) a kellő szakmai tapasztalat és az együttműködési készség kombinációját jelölték meg, ezt követi az önkéntes jelentkezés, a szakmai háttér és a munkaközösség-vezető javaslata (4, 3 és 2 fő). Három intézményben minden nyelvtanárt bevontak a munkába, egy helyen a megbízhatóság, egy másik iskolában pedig a személyiségjegyek (fiatal, agilis, az új kihívásokra kész stb.) alapján döntöttek.

A diákok kiválasztásának szempontjaival kapcsolatos kérdésre a válaszadók 7 százaléka nem válaszolt, további 7 százalék pedig jelezte, hogy nem ismeri ennek szabályait. 11 százaléka a válaszadóknak azt írta, hogy intézményükbe mindenkit felvettek, egy-egy főnél az általános iskolai nyelvtanulás és a kommunikációs készség jelent meg szempontként, további egy kolléga pedig úgy fogalmazott, hogy azokat vették fel, akik a NYEK-re jelentkeztek elsősorban vagy az iskola más osztályaiba nem kerültek be. A felvételi eljárásról beszámoló nyelvtanárok közül legtöbben (22%) az iskolában szokásos felvételit (ennek részleteit nem ismertették) és a hozott jegyeket (18%) említették. Egy esetben a felvételi eljárás részeként a szülőkkel való konzultációt is felsorolták.

A nyelvtanároktól - az iskolavezetőkhez hasonlóan - szintén megkérdeztük, milyen hasonlóságokat, illetve különbségeket tapasztalnak a NYEK évfolyamos diákok és az iskola többi tanulója között. A 44 válaszadó egyharmada (14 fő) szerint a NYEK évfolyamos tanulók általában hasonlóak a többi diákjaikhoz, de közülük hárman hozzátették, hogy az idegennyelv-tanulás terén ezek a csoportok jobban, könnyebben haladnak. A konkrétan megfogalmazott különbségek tíz pozitív és öt negatív tartalmú csoportba oszthatók. A tíz pozitív kategóriában három kötődik közvetlenül a nyelvtanuláshoz, illetve az affektív tényezőkhöz. Hét kolléga megállapítása szerint a NYEK évfolyamosok motivációja lényegesen jobb: nagyobb szorgalommal, lelkesedéssel tanulják az idegen nyelveket, és látványos eredményeket érnek el. Egy válaszadó hozzátette, hogy az ő intézményükben ezek a tanulók jobban átérzik a nyelvtudás hasznosságát és szükségességét, egy másik helyen pedig azt tapasztalták, hogy velük könnyebb kiscsoportos feladatokat, projektumokat végezni. A nyelvtanuláson túlmutató általánosabb nyelvtanári vélemények szerint a tanulók sikerélményei kedvezően hatnak tanulási kedvükre, attitűdjeik alakulására, és szívesebben járnak iskolába, jobb közösségi emberek, kiegyensúlyozottabbak és könnyebben taníthatóak. Mindezek teljes összhangban vannak a NYEK bevezetések megtervezésénél meghatározott célokkal.

A válaszok között öt negatív tartalmú. Kettő szerint a NYEK évfolyamos diákok gyengébb képességűek, egy-egy nyelvtanár szerint rosszabb általános iskolai eredménnyel kerülnek be, a szülők felzárkóztató osztálynak tekintik, és a nyelvtanulás miatt más tantárgyak hátrányba kerülnek. Egy nyelvtanár kirívóan negatív tapasztalatot fogalmazott meg: „ilyen rossz tanulmányi eredményű csoporttal még nem találkoztam pályafutásom alatt”, 27 főből 14 az első évben megbukott. A

konkrét kontextusban további kutatásra van szükség a jelenség megértéséhez, mert a rendelkezésre álló válaszokból az okokra nem derül fény.

Az előző tanévben végzett két felmérésről alkotott vélemények heterogén képet mutatnak. A 44 válaszadó közül 13 fő nem ismerte a diákjai fejlődéséről és saját munkájáról szóló jelentéseket. A többiek (egy kivételével, aki az őszi eredményeket hamisnak ítélte) pozitív visszajelzéseket adtak. Tizenegy nyelvtanár számára az eredmények megerősítést jelentettek, hogy munkájuk eredményes. Hárman a szerintük reális kép alapján tovább tudták finomítani munkájukat. További hét kolléga jelezte, hogy fontos és szükséges a külső felmérés. Többen azt értékelték legfőképpen, hogy tanulóik teljesítményét összevethették más iskolákéval. Egy szaktanár megdicsérte a jelentések áttekinthetőségét. Érdekességként konkrét eredményeket idéztek (például: a nyelvérzék szerepét a sikeres nyelvtanulásban, kevés intézményben oktatnak két idegen nyelvet), egy nyelvtanár pedig a különböző nyelvi készségek összevetését tartotta tanulságosnak.

A NYEK évfolyam hatékonyabb működéséhez a nyelvtanárok összesen 18 nyelvoktatással kapcsolatos és három általános változtatást javasoltak. 14 fő (32%) nem érez szükségesnek semmilyen módosítást. Az idegen nyelvek tanítására vonatkozó javaslatok között kevés az átfedés, széles területet fednek le. Sok színes és megfontolásra érdemes ötlet jelenik meg: például a kizárólag a NYEK évfolyamos tanulóknak szóló tanulmányi versenyek, az iskolák közti együttműködési lehetőségek megteremtése. Javasolták egy olyan oldal bevezetését az Oktatási és Kulturális Minisztérium honlapján, amelyen a változatosabb órákhoz, a motiváció fenntartásához, illetve projektmunkához adnának közre ötleteket.

A kéréshez kapcsolódva megjegyezzük, hogy a NYEK évfolyamos iskolák közti kommunikáció elősegítése érdekében 2004-ben elindult egy vitafórum az említett honlapon, de érdeklődés alig volt. Szintén az OKM Világ – Nyelv szekciójában 2005 óta olvasható a 10-13. évfolyamok idegen nyelvi munkájához összeállított ajánlás [6], amely számos, az intenzív nyelvoktatás során jól alkalmazható feladatot és konkrét tanmenetet tartalmaz angol és német nyelvre.

A további javaslatok között szerepel külföldi tanulmányút (2 fő), anyanyelvi lektor (2 fő), valamint térítésmentes segédanyag, például poszter (1 fő) biztosítása. Kettő tartják szükségesnek a célnyelvi civilizáció külön tantárgyként történő tanítását, a tudásszint szerinti csoportbontást, az osztályonként kettőnél több nyelvi csoportot és a magasabb óraszámot. Egy-egy fő említi az intenzívebb tanári együttműködés elősegítését, egy központi értékelési rendszer bevezetését, a nyelvvizsga szerepének visszaállítását, mint a motiváció eszközét, és egy nyelvtanár a jövőbeni felmérésekben más típusú feladatokat javasol.

Két nyelvtanár fogalmazott meg a nyelvoktatáson túlmutató három ötletet: csak gimnáziumban induljon NYEK évfolyam, mert ott jobb tanulók vannak; lehessen buktatni, és csak olyan tanulókat vegyenek fel, akik akarnak nyelvet tanulni. Mindhárom ellentmond az esélyteremtés és a NYEK évfolyam céljainak.

A 11. kérdés az intenzív nyelvtanítási forma sajátosságainak jellemzését célozta meg. A nyelvtanárok arról írtak, mennyiben tér el a NYEK évfolyamos nyelvoktatás a más osztályokban végzett munkájuktól. Az összesítésben első helyen áll az

említések magas számával (18 fő) a szoros tanári együttműködés szükségessége, a pontos és rendszeres adminisztráció vezetése. Hét szaktanár szerint a magas óraszám miatt a motiváltság fenntartása érdekében színesebb, változatosabb órákat kell tartani. Többen jelezték, hogy a szokásosnál jóval több felkészülést, tervezést és kiegészítő anyagot igényel az intenzív nyelvtanítás. Pozitívként fogalmazták meg, hogy a több óra elegendő időt biztosít a gyakorlásra, a differenciálásra, az egyéni képességek fejlesztésére és a részterületek, részkészségek elmélyítésére. Kiemelték a szorosabb tanár-diák kapcsolatot.

A 12. kérdésre adott válaszok a tankönyvekre, segédanyagokra és kiválasztásuk szempontjaira világítanak rá. A szaktanárok eltérően értelmezték a kérdést, és a résztvevők közel fele nem adott választ. Jellemzően egy tankönyvet jelöltek meg törzsanyagként munkafüzettel és hanganyaggal, amelyeket különböző egyéb tananyagokból válogatott, fénymásolatokkal egészítenek ki. A felsorolt konkrét tankönyv többnyire külföldi kiadvány, amelyeket kevésbé intenzív nyelvtanítás során tipikusan használnak az országban. Hazai kiadványt kettő német nyelvtanár említett. Egy esetben jelezték, hogy a választott tankönyv speciálisan intenzív kurzusokhoz készült. Két kolléga hangsúlyozta, hogy a választott könyv jó nyelvtani alapot ad, ketten a készségek integrálását hangsúlyozzák, egy szaktanár pedig azt panaszolta, hogy bár a tananyag alkalmas a kommunikáció fejlesztésére, kevés a nyelvtan tanításához.

A nyelvtanári kérdőív végén egy táblázatban különböző feladattípusokról, munkaformákról 1-től 5-ig terjedő skálán jelölték a kollégák, hogy nyelvóráikon milyen gyakran fordulnak elő, és azokat szerintük a diákjaik mennyire kedvelik. A négy leggyakoribb feladattípus az olvasott szöveg lényegének értése, képleírás, tanári kérdésekre válaszadás és magnóhallgatás. A feladatok megvalósításával kapcsolatban a nyelvtanárok leggyakoribbként a pár- és csoportmunkát jelölték. Legritkábban számítógépet alkalmaznak a nyelvórákon. A kevésbé gyakran alkalmazott tevékenységek között a hagyományos nyelvoktatáshoz köthető eljárások szerepelnek: például memorizált szöveg felmondása, nyelvtani szabályok diktálása, az anyanyelv használata, vagy a tanári szöveg elisméltése.

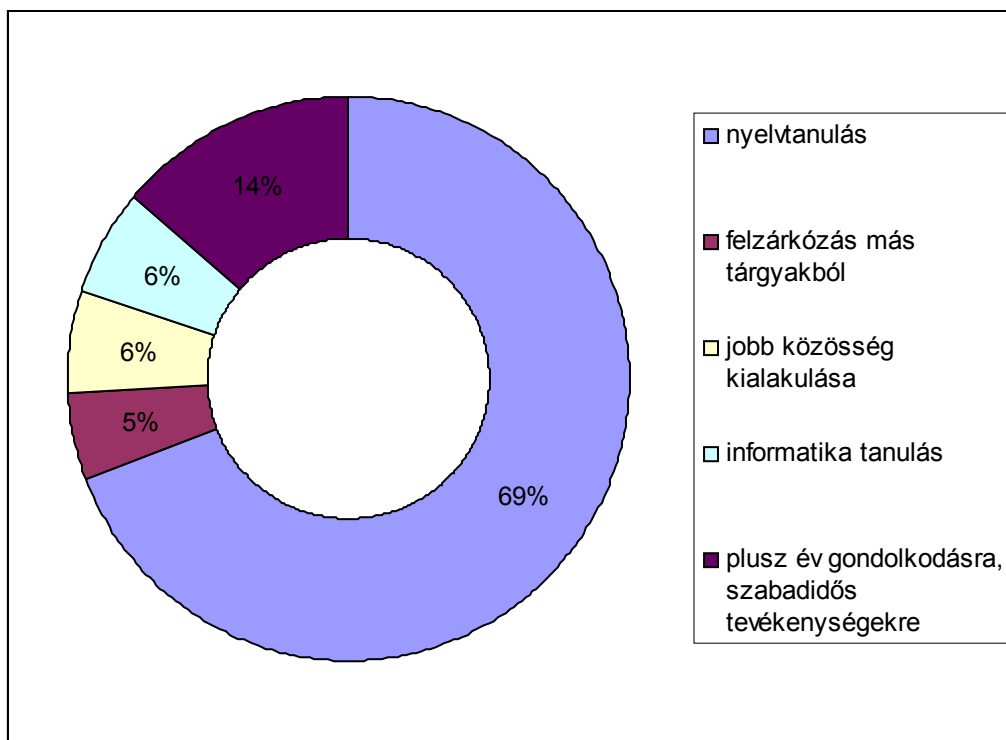
A diákok által leginkább kedveltnek tartott órai tevékenységek mindegyike a kommunikatív, használható nyelvtudást megcélzó eljárások közé tartozik: játékos feladatok, olvasott szövegek lényegének megértése, szavak jelentésének kitalálása, szabad beszélgetés, csoportmunka. Szerepelnek kevésbé kommunikatív módszertant tükröző feladatok is a népszerűségi rangsor elején: például az új szavak, kifejezések szóbeli és írásbeli számonkérése kontextus nélkül. A diákok népszerűtlenségi listáját, a nyelvtanárok véleménye szerint, a következők vezetik: célnyelvű szövegek memorizálása és felmondása, a tanár anyanyelv-használata, diktálás, másolás és szóbeli ismétlés a tanár után.

A 10. osztályosok véleménye a NYEK évfolyamról

A 10. évfolyamos osztályokban tanuló diákok közül 347 fő adott hat nyitott kérdésre írásban választ név nélkül. Az első kérdés arról érdeklődött, miért gondolják, hogy érdemes volt az előző tanévben a NYEK évfolyamra járniuk, míg a másodikban tanácsot kértünk tőlük nyolcadikos iskolatársuk számára, hogy miért jelentkezzenek intenzív nyelvi képzésre. A két kérdésre adott válaszok között igen kevés különbség

található, ezért azokat összevontan elemezzük. A tanulók válaszait (összesen 1028) tartalmuk szerint 20 kisebb, majd öt nagyobb kategóriába csoportosítottuk. A válaszok 69 százaléka (716) említett valamilyen nyelvtanuláshoz köthető előnyt, és 14 százaléka (142) emelte ki azt a tény, hogy egy további tanévet nyertek a jövőjükéről való gondolkodásra és szabadidős tevékenységekre. Hat százalék (49) említette az informatika kiemelt szerepét, és ugyanennyien a jobb közösség kialakulásának lehetőségét. Az összes válasz öt százalékában szerepelt a más tantárgyakból való felzárkózás lehetősége, mint a NYEK egyik előnye (lásd 1. ábra).

A NYEK évfolyam jellegéből adódóan, a tanulók ilyen magas arányban jelölték meg a nyelvtanulást a legfontosabb eredményként. Ugyanakkor alacsony arányban említették a tanterv másik innovatív komponensét, az informatikát, amely a NYEK évfolyam másik fontos alappillére, az esélyteremtés fontos eszköze. Az egyéb tantárgyakból való felzárkózás jelentőségét a tanulók szintén fontosnak tartják. A szorosabb közösség kialakulásának lehetősége és a meghosszabbított tanulmányokkal járó gondolkodási, érési idő megjelenik az iskolavezetők és a nyelvtanárok válaszaiban is. Ez olyan területekre irányítja a figyelmet, amelyek a tervezéskor nem kaptak hangsúlyt, de összhangban vannak az oktatáspolitikai egyéb céljaival.

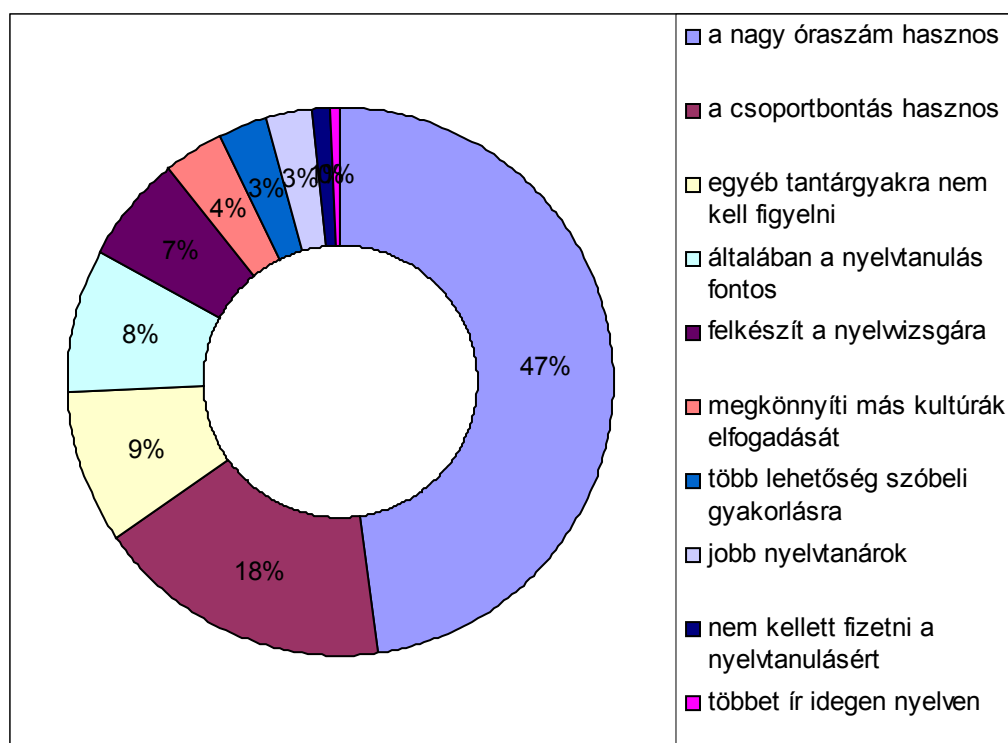

1.. ábra: A diákok véleményének százalékos megoszlása a NYEK évfolyam előnyeiről

A nyelvtanulásra vonatkozó válaszok tíz nagyobb kategóriába sorolhatóak (2. ábra). A magas heti óraszám 401 válaszban (47 %) jelenik meg a legfontosabb előnyként, míg rangsorban a második helyen, de jóval kevésbé gyakran (149 említés, 18%) a csoportbontást említették. Az előbbi kategóriában előnyként megfogalmazott válasznak az ellentétéként jelenik meg a válaszok 9 százalékában a többi tantárgy ideiglenes háttérbe szorulása, ami egyúttal a nyelvtanulásra való összpontosítás lehetőségét rejtje magában. Kevesen (az összes válasz 3%-a) gondolják úgy, hogy a NYEK évfolyam egyben jobb nyelvtanárokat jelent. A készségek közül a

beszédkészséget emelik ki a diákok: a válaszok 17 százaléka a szóbeli kommunikációt hangsúlyozza.

A diákok véleménye részben tükrözi a OKM célkitűzéseit: a használható nyelvtudás megszerzése az előnyök között szerepel. A diákok válaszai között alacsony arányú a nyelvvizsgára történő hivatkozás (6%) összehasonlítva az iskolavezetők és a nyelvtanárok válaszaival. A válaszadók évfolyamára érvényes új érettségi lehetőségét egyetlen tanuló sem említi. Kevesen (10 válasz) említették előnyként az oktatáspolitikának azt a törekvését, hogy a közoktatásban, magánórak igénybevétele nélkül, a családok számára költségkímélő módon váljon elérhetővé a használható nyelvtudás. A más kultúrák, emberek megismerését alacsony arányban (3%) említették, míg az idegen nyelvek tanulása iránt kialakítandó pozitív attitűd és motiváció, valamint az önálló nyelvtanulásra való felkészítés, a tanulási stratégiák elsajátítása, amelyek a NYEK évfolyam közvetlen céljai, egyáltalán nem jelennek meg a diákok válaszaiban.

2. ábra: A NYEK évfolyamos nyelvtanulás előnyeinek százalékos megoszlása

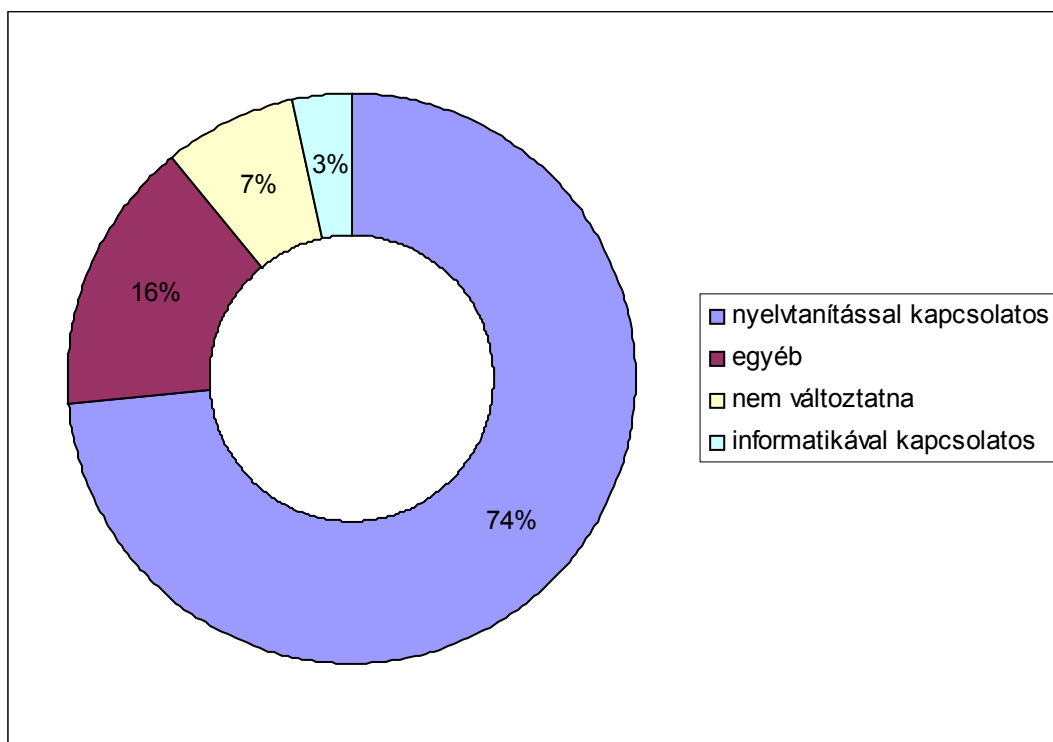
Összehasonlítva a válaszokat a 2004/2006. évi őszi és tavaszi felmérésben szereplő eredményekkel, amelyek a NYEK évfolyamra történő jelentkezés indokcsoportjainak [1] fontossági sorrendjére vonatkoznak, lényeges eltéréseket találunk. A reprezentatív mintában szereplő tanulók, akik közül a válaszadók kikerültek, egy évvel korábban a legfontosabb jelentkezési indokként „a nyelvtanulás szeretetét” jelölték meg, amelyet most egyikük sem említi, és kevesen utalnak a vizsgákra történő felkészülésre és eszközjellegű motívumra (pl. használható külföldön).

2004/2005. évi rangsor	Motívum	2005/2006. évi rangsor	Kapcsolódó előny
1.	nyelvtanulás szeretete		Nem jelenik meg

2.	követelmény teljesítése	5.	felkészít a nyelvvizsgára
3.	külföldi kapcsolat	7.	külföldön hasznosíthatja
4.	kultúra	6.	megkönnyíti más kultúrák elfogadását
5.	felzárkózás		Nem jelenik meg
6.	mások hatása		Nem jelenik meg
7.	folytonosság		Nem jelenik meg

10. táblázat A diákok motívumainak rangsora a 9. és 10. tanévben

A 10. osztályos diákok 347 fős csoportja, a kilencedik év tapasztalatai után másképpen fogalmazza meg a NYEK évfolyam nyújtotta előnyöket, sokkal inkább az intenzív nyelvtanulás gyakorlati jellemzőire összpontosítva. Az egyes indokok, motívumok rangsorait a 10. táblázat szemlélteti – a 2. ábrán felsorolt előnyöket a megfelelő indokcsoporthoz rendelve.

3. ábra A tanulók javaslatainak megoszlása

A kérdőív harmadik kérdése arra kérte a NYEK évfolyamot már maguk mögött tudó tanulókat, hogy írjanak három olyan javaslatot, amellyel a program fejleszthető. Az előző kérdések eredményeihez hasonlóan, az ötletek többsége (háromnegyede) a nyelvtanításra vonatkozik. Itt is háttérbe szorult az informatika (12 válasz), valószínűleg célszerű lenne a NYEK évfolyamnak ezt a komponensét jobban tudatosítani a tanulóknál. Az összes válasz 7 százaléka nem tart semmilyen változtatást szükségesnek, 16 százaléka pedig egyéb kérdéseket vet fel.

A konkrét javaslatcsoportok közül a nyelvtanításra vonatkozókat az 11. táblázat szemlélteti. A leírt javaslatok túlnyomó többsége a NYEK általános szervezési kérdéseit érinti, és bár iskolai hatáskörbe tartoznak, van általánosabb oktatáspolitikai

vetületük. Néhány javaslat (pl. a nyelvtanár és a tankönyv váltása) a konkrét kontextus alapos ismeretében volna értelmezhető.

A nyelvek számának és körének bővítése egybeesik az Oktatási és Kulturális Minisztérium NYEK évfolyamos ajánlásaival [3, 4, 5], és megerősíti az előző évi felmérésben összegzett tanulói igényeket. A nyelvtanítás kereteit célzó javaslatok közül fontos volna ismerni annak a véleménynek a hátterét, amely szerint csoportonként egy nyelvtanár oktassa az adott idegen nyelvet. Ez ellentétes az ajánlásokban megfogalmazott alapelvvel: több tanár együttműködésével célszerű az intenzív nyelvoktatást megvalósítani. A legtöbb intézmény a több nyelvtanár munkájára építő megoldást választotta, ami azért előnyös, mivel a reprezentatív mintás tavaszi felmérésben [2] szignifikánsan jobban teljesítettek mind angol, mind német nyelvből azok a csoportok, amelyeket négy nyelvtanár tanított, mint azok a diákok, akiknek nyelvi fejlesztéséről egy, kettő, vagy három tanár gondoskodott.

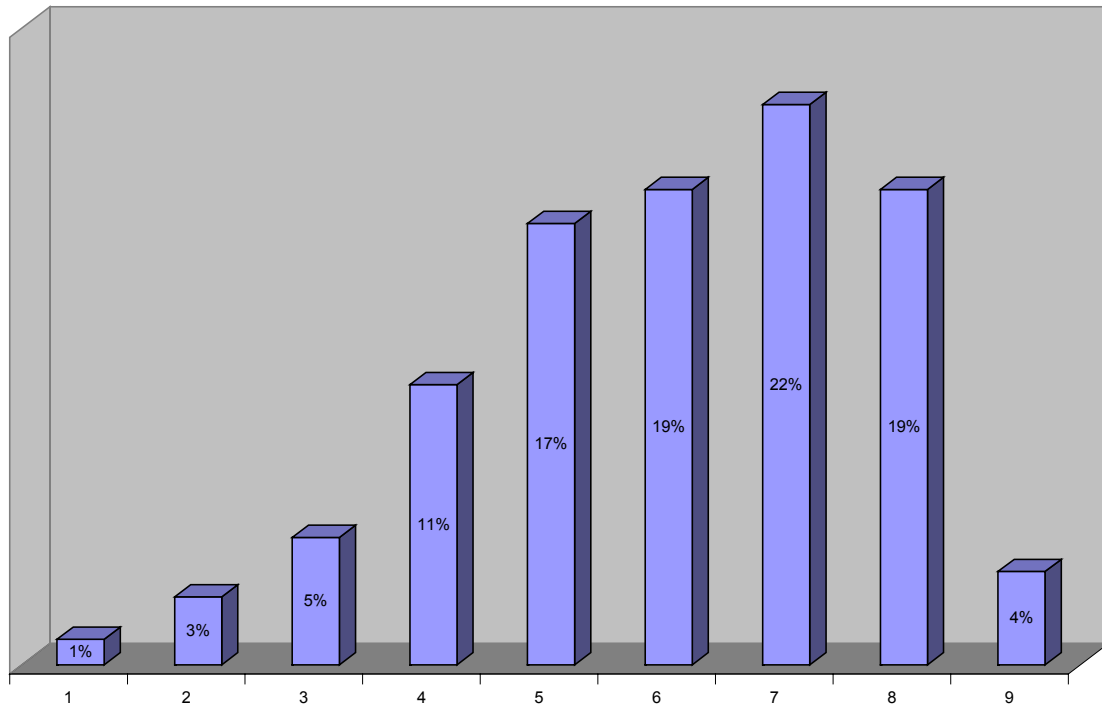
Konkrét javaslat	Javaslat száma
két nyelvet kellene intenzíven tanítani	52
homogén nyelvi csoportok legyenek	47
év végén legyen kötelező a nyelvvizsga	32
legyen tanulmányút a célnyelvi országokba	26
modernebb nyelvtanítási módszereket	25
egy nyelvtanár tanítson a NYEK évfolyamon	20
több nyelv legyen választható	15
legyen anyanyelvi tanár	14
más tankönyv legyen	9
más legyen a nyelvtanár	8
a tanárok sikerszintjének ellenőrzése évenként	5
több időt filmre, játékokra	2
a 10. osztályban lehessen választani a nyelvtanárok közül	1

11. táblázat: A diákok javaslatai nyelvtanítás jobbítására és azok előfordulásának száma

A nyelvtanárra, annak személyére, módszertani felkészültségére, teljesítményének értékelésére összesen 63 javaslat vonatkozik (11. táblázat), köztük 14 tanuló tartja fontosnak, hogy anyanyelvű tanár is tanítsa őket. A differenciált oktatáshoz elengedhetetlen osztálytermi eljárások hiányosságaira enged következtetni az a további 47 javaslat, amelyben a diákok azonos képességű és tudásszintű társakból álló nyelvi csoportok kialakítását tartják a siker zálogának. Ebből az adatból arra következtethetünk, hogy ezek a diákok azt látják, nyelvtanáraik nem megfelelően kezelik az egyéni különbségekből fakadó nehézségeket. Ez a probléma túlmutat a nyelvoktatáson, és a hazai közoktatás egyéb területein is jellemző. A két kategóriát összevonva a diákok javaslatainak többsége a nyelvtanári kompetenciákra vonatkozik. Néhány, a közoktatásban innovatívnak tűnő javaslat is felmerült: a tanári sikerszint mérése és a szabad tanárválasztás.

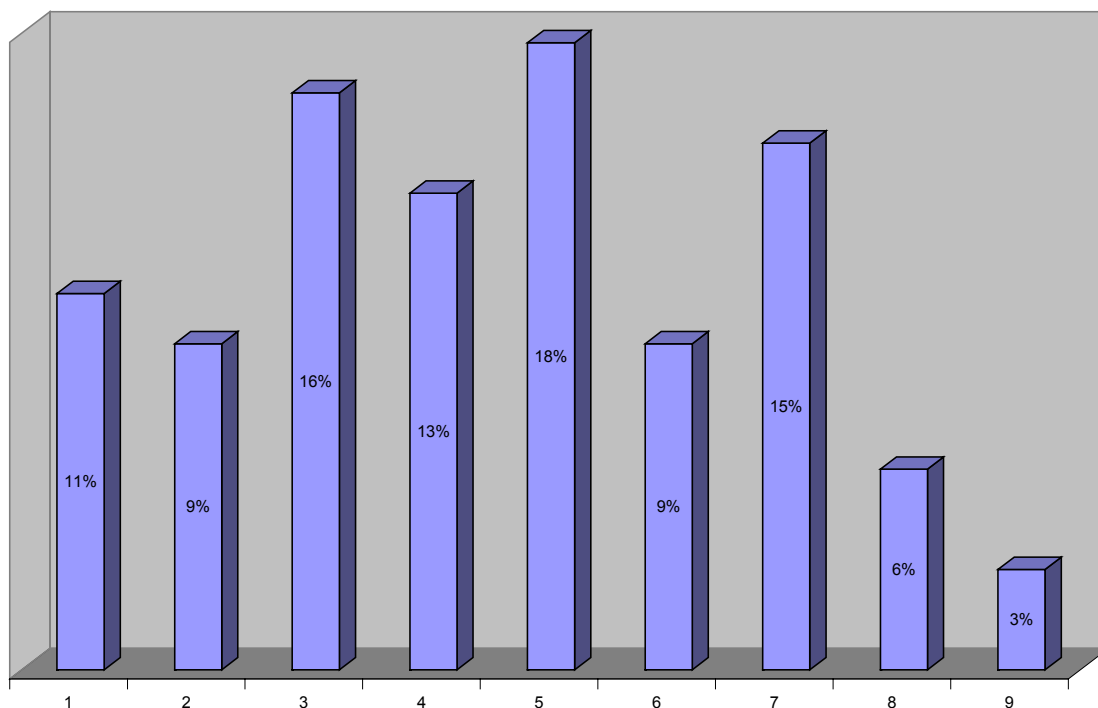
A diákok javaslatai között nem található konkrét utalás a csoportlétszámra, bár a 'homogén' csoport iránti igény így is értelmezhető. Az óraszámokat sem említették, valamint a tananyagokra, tevékenységekre is igen kevés megjegyzés vonatkozik.

A tanév végén 32 diák nyelvvizsgát szeretne tenni, ami a hazai kontextusban hagyományosan elfogadott elvárások közé tartozik: a nyelvtudás megbízható értékmérője a külső, pénzért lehető nyelvvizsga, amelyet az igazgatók és nyelvtanárok szintén említenek. Az új érettségire vonatkozó javaslatot, például annak előbbre hozását, nem foglalmazták meg a diákok.

4. ábra Az első idegen nyelv tanulásának sikeressége a diákok önértékelése alapján

A negyedik kérdésben a tanulóknak 1-9-es skálán kellett jelölniük, mennyire érzik sikeresnek NYEK évfolyamos nyelvtanulásukat. Az első idegen nyelv esetében az átlag 6,00, míg a második idegen nyelvnél 4,51 pont volt. A diákok eloszlását önértékelésük szerint az 4. és 5. ábra mutatja. Egyértelműen megállapítható, hogy az első nyelvből elért nyelvtudásukkal elégedettek a válaszadók, az átlaguk jó osztályzatnak felel meg, ami sikerként értelmezhető.

5. ábra A második idegen nyelv tanulásának sikeressége a diákok önértékelése alapján

A második nyelvből inkább közepes az átlagos önértékelés. Az előző kérdésre adott válaszok és ezek az adatok alátámasztják azt az igényt, hogy két nyelv intenzív tanulását tartja kívánatosnak számos diák. Ugyanakkor az is megállapítható, hogy a válaszadók egy ötöde 1-4 ponttal, elégtelenre, vagy elégségesre értékelte nyelvi fejlődését az első nyelvből, és hasonló mértékben elégedetlen az elért nyelvtudásszintjével a második nyelvből a résztvevők fele (49%).

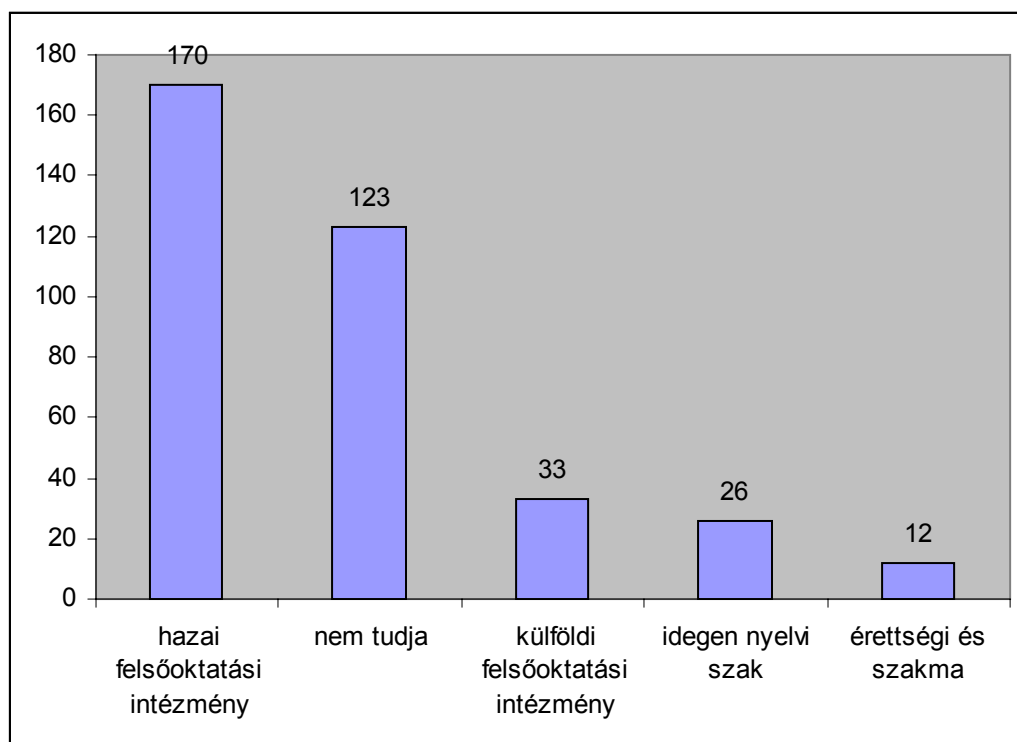
Az ötös kérdés a tanulók nyelvtanulási céljaira, jövőbeli terveire és ezek megvalósítási módjára világít rá. A válaszokat a 8. táblázat összegzi. A tervek a tanulónak az előző kérdésekre adott válaszaiban kifejezett igényét tükrözik, amely szerint középiskolai tanulmányaik végeztéig két nyelvet szeretnének legalább középfokon elsajátítani. Kiemelkedik a célok közül a felsőfokú nyelvvizsgát tenni szándékozók aránya (13%): motivációjuk magas szintje várhatóan további sikerélmény forrása lehet. Hasonlóképpen magas szintű motivációra utal a válaszok 5 százaléka, amelyben a válaszadók egy harmadik idegen nyelvet is célul tűznek ki. Ezek a tervek teljes mértékben egybeesnek az oktatáspolitikai tervekkel és az EU dokumentumokban javasoltakkal, bár a több nyelv használható szintű tudását a tanulók számára itt is a nyelvvizsga jelenti. Az eddigi válaszoktól eltérően szerepel az új érettségi is a célok között, bár még mindig alacsony arányban (13%), holott a törvény az emelt szintű érettségire való felkészítést kötelező célként írja elő a NYEK évfolyamot indító intézmények számára. A kevésbé sikeres válaszadók közül 6 százalék tartja szükségesnek a fizetős nyelvtanulást, magántanár és nyelviskola igénybevételét. A külföldi mobilitás lehetőségét a válaszoknak összesen 7 százaléka tükrözi.

Tervek és megvalósításuk	Válaszok száma	Válaszok aránya (%)
--------------------------	----------------	---------------------

második nyelvből középfokú nyelvvizsga	159	28
első nyelvből középfokú nyelvvizsga	159	28
első nyelvből felsőfokú nyelvvizsga	65	11
magántanárhoz járok majd	35	6
harmadik nyelvet tanulni	29	5
külföldön szeretnék dolgozni	26	5
külföldön szeretnék tanulni	10	2
emelt szintű érettségi vizsga	77	13
második nyelvből felsőfokú nyelvvizsga	9	2
nyelviskolába megy	7	1

12. táblázat A tanulók nyelvtanulási tervei

A 10. osztályosok kérdőívének utolsó kérdése továbbtanulási szándékaikat méri fel (6. ábra). A diákok megközelítőleg fele hazai felsőoktatási intézményben kívánja folytatni tanulmányait, míg 33-an külföldön. Hasonló számú tanuló jelezte, hogy idegen nyelvi szakra készül, míg kevesen célozzák meg az érettségit és szakmát együtt. Igen magas azoknak a száma (123 fő), akik nem fogalmazták meg tervüket a jövőről a NYEK évfolyamos oktatás plusz egy tanévét követően.

6. ábra A NYEK évfolyamos tanulók továbbtanulási tervei a 10. évfolyamon

Az osztálytermi megfigyelések eredményei

Az elemzés alapjául a 12 résztvevő intézmény 23 angol és német nyelvóráján gyűjtött adatok szolgálnak. A nyelvórák kiválasztását az órarend és a tanárok együttműködési hajlandósága befolyásolta. A megfigyelt nyelvórák arányukban hasonlóak a NYEK évfolyamra jellemző nyelvi arányokhoz, amely szerint az angolul tanuló csoportok száma duplája a németesekének: így 16 angol és 7 német óra került a mintába. A megfigyelt nyelvi csoportok létszámának átlaga 14 fő, a legkisebb

csoportban 9, a legnagyobbban 24 diák tanult együtt. Négy angolos csoportban (két szakközépiskolában) kizárólag fiúk tanultak, további négy esetben a fiúk aránya volt magasabb, két iskolában a nemek aránya hasonló, illetve 13 nyelvi csoportban a lányok voltak többen.

A tanárok átlagéletkora 32 év, a legfiatalabb 26, a legidősebb 50 éves. Összesen két férfi, és két anyanyelvű tanár (egy brit férfi, egy német nő) tanított a megfigyelt nyelvórákon. Az adatgyűjtők 11 órán minősítették motiváltnak, lelkesnek, dinamikusnak a nyelvtanárt, öt esetben közepesen motiváltnak (köztük az anyanyelvi tanárokat), hét esetben alulmotiváltként értékelték őket.

A megfigyelők a diákok nyelvórai motivációjának szintjét egytől ötig terjedő skálán átlagosan erős közepesre pontozták (3,52), köztük három csoportot kettesre, két csoportot ötösre értékelték. A csoportok többsége érdeklődést mutatott, részt vett az órai munkában, de nem volt különösebben aktív, motivált. Négy csoport kivételével, ahol csak néhány tanuló volt aktív részese a nyelvórának, a tanárok sikerrel vonták be a diákok többségét az órai munkába. Ezeken az órákon a diákok hasonló gyakorisággal kaptak lehetőséget a megszólalásra.

A tantermek többsége hagyományosan, padosorokkal volt berendezve, ahol a diákok egymás előtt ültek. Két nyelvi csoport félkörben elrendezett padoknál foglalt helyet. Egy teremben nem volt tanári asztal. A tantermek többnyire világosak, nyolc esetben új volt a berendezés. A falakon négy teremben a diákok munkái, további öt teremben egyéb poszter volt látható, a többi teremben nem volt nyelvtanuláshoz kapcsolható dekoráció. Televízió 12, magnó 13 (ebből kettőt a tanár hozott magával), videó 2, DVD lejátszó 5, írásvetítő 1, és egy német órán, egy zsúrkocsin notebook és projektor állt rendelkezésre. Az eszközök közül magnót 10 órán, power point-os kivetítést egy órán használtak. Videó- vagy DVD-nézésre nem került sor.

A megfigyelt órák közül 14 esetben dolgoztak a diákok a munkafüzetükben (ebből két helyen fénymásolt, lefűzött példányban), két órán csak füzetben, nyolc órán fénymásolt lapokon. Három nyelvórán használtak autentikus anyagokat, amelyekhez a tanárok készítettek feladatokat, és egy német órán a notebook-ról kivetített diákhoz kidolgozott anyagokkal dolgoztak.

A 45 perces nyelvórákon megfigyelt különböző tevékenységek száma 3 és 11 között mozgott, ezeket többnyire frontális osztálymunkával oldották meg és ellenőrizték. Egy nyelvórán átlagosan öt feladattal foglalkoztak a diákok. Pár- és csoportmunka három csoportban fordult elő, csak pármunka négyben, csak csoportmunka hétben, míg kizárólag frontális munka jellemezte a további kilenc csoport nyelvóráját. Az előbbieket párbeszédre, szerepjátékra, játékos tevékenységre, illetve közös írásbeli feladatra épültek. Kizárólag a tankönyv feladatainak egymás utáni monoton megoldása történt három órán, közülük egy tanórán nyelvvizsgafeladatokat oldottak meg, és ellenőriztek. A leghosszabb azonos tevékenység 35 percig tartott, amelyet a diákok láthatóan untak, a legrövidebb három percet vett igénybe.

Tíz nyelvóra ismétlő-rendszerítő volt, új tananyag is szerepelt 12 megfigyelés során. Az előző kutatások eredményeivel egybecsengenek a tapasztalatok: a diákok lényegesen motiváltabbak voltak a párban és csoportban végzett feladatok megoldása során, gyakrabban kértek segítséget, magyarul is többször szólaltak meg.

Leginkább kedveltnek a pármunkában megvalósított szabad társalgás, a játékos tevékenységek, és a beszédértést fejlesztő magnós feladatok bizonyultak.

A négy alapkészség és a használható nyelvtudás fejlesztése az órák többségén hangsúlyos helyet kapott. Beszédértést fejlesztő magnós feladat 10 nyelvórán valósult meg, elsősorban a beszédkészséget gyakorolták párbeszédok és szerepjátékok segítségével 9 nyelvórán. A hallott szöveg értését fejlesztő magnós feladatokon kívül a célnyelv tanári használata is gyakoribbnak bizonyult a közoktatásban reprezentatív mintán felmért gyakorlathoz képest [7, 8]. Egy vagy több játékos feladat 13 órán valósult meg, főként óra eleji bemelegítésként. Négy órán oldottak meg olyan feladatot, amely során a diákok az olvasott szöveg lényegét emelték ki, míg 11 órán fordult elő hangos felolvasás. Hosszabb szövegek vagy mondatok fordítása 9 nyelvórán volt jellemző. Képek leírása, összehasonlítása párban vagy csoportban 6 órán történt, 4 nyelvórán volt tipikus az új szavak, kifejezések jelentésének kontextusból történő kitalálása, míg a tábláról, tankönyvből történő másolás 5, a tanár által elmondott szöveg ismételtetése 2, nyelvtani szabályok felmondtatása 3, a diákok szóbeli hibáinak folyamatos javítása 12 órára volt jellemző. Rövid fogalmazásos írásfeladat két órán fordult elő.

A megfigyelt nyelvórák tananyaga nyelvtani jelenségre épült hat óra esetében (pl. melléknév ragozása, függő beszéd, szóképzés), míg 17 órán elsősorban az idegen nyelvi jelentés és tartalom volt a középpontban (témakör, szituáció, pl. vásárlás, tájékozódás reptéren, alibi kitalálása, konfliktusok megoldása, veszélyeztetett állatok). Minden órán hangsúlyos volt a szókincs vagy egy konkrét készség fejlesztése. Három óra anyaga integrálta a diákok saját élményeit és véleményét (osztálykirándulás, konfliktusaik), valamint országismereti, kulturális témát dolgoztak fel három nyelvórán (pl. London, német sportolók és termékek, ünnepek). Más, a diákok kognitív szintjéhez és háttértudásához illeszkedő kereszttantervi tartalom egyetlen órán sem szerepelt.

Az órai nyelvhasználatra vonatkozó megfigyelések azt mutatják, hogy a tanári beszéd aránya messze meghaladja a diákokét. A tanári beszédben a célnyelv és anyanyelv arányára a célnyelvi megszólalások egyértelmű túlsúlya jellemző: kilenc tanár nem használta a magyar nyelvet, míg a többi órán a célnyelv használatának aránya 60 és 90 százalék között mozgott. A magyar megszólalások alkalmával a tanárok utasításokat adtak, visszakérdeztek, értékelték a diákokat, megadták az új szavak jelentését, és nyelvtani jelenségeket tisztáztak. A diákok megfigyelt nyelvhasználatára jellemző, hogy a pár- és csoportmunkák során gyakrabban használták a magyart, mint a frontális feladatok esetében, a tanártól kisebb csoportban és párban gyakrabban és inkább magyarul kértek segítséget, míg frontális munka során ritkán kérdeztek az anyanyelvükön, és a célnyelven is csak elvétve.

A megfigyelt nyelvórákon a tanárok többnyire rövid, elfogadó megjegyzésekkel, pozitívan értékelték a tanulók megnyilatkozásait és munkáját, osztályzatot egyetlen esetben sem adtak, így a folyamatos tanári értékelésekről nem áll rendelkezésre több adat. Nem derült ki, hogyan és milyen szempontok alapján és eljárásokkal mérik a tanárok a diákok szóbeli és írásbeli teljesítményét. Differenciált, az egyes tanulók képességeire, szintjére szabott feladat az órákon nem fordult elő. Minden feladat mindenkinek szólt, és az órai értékelésben nem történt utalás a teljesítés szintjére.

Összegezve a megfigyelések tapasztalatait: a nyelvórák többségének gyakorlatában az eddigi osztálytermi kutatások eredményeihez képest kevésbé hagyományos, a kommunikatív nyelvtanítás alapelveit tükröző nyelvi készségfejlesztés folyt. Hangsúlyos a beszédértés és beszédképesség fejlesztése, az órák többségének tartalmát a nyelvi jelentés, témakör, szituáció határozza meg, de ezek mellett jelentős hangsúlyt kap a nyelvi forma is, elsősorban a szókincs és a nyelvtani szabályok. A tanmenetek és óravázlatok tankönyvekre épülnek, amelyeket az órák többségén fénymásolt kiegészítő anyagokkal, játékos tevékenységekkel tesznek változatossá. A nyelvtanárok a csoportokat homogén egységként kezelik, a tanulók egyéni különbségeire szabott feladat és értékelés nem fordult elő. A diákok konkrét tapasztalatait, élményeit két órán dolgozták fel. Kereszttantervi tartalmat nem integráltak a nyelvórák.

Az eddigi kutatásokhoz képest általában kevésbé, de a megfigyelt órák egy részén gyakori a fordítás, mint a jelentés tisztázásának eszköze. Jellemző a tanári beszédre a célnyelv használata, ritkábban fordul elő az anyanyelven történő jelentéstitisztázás, magyarázat, utasítás. Az óraszervezés formái közül leggyakoribb a frontális munka, a diákok egyénileg oldják meg és ellenőrzik feladataikat, de az órák többségén előfordulnak párban és csoportban végzett feladatok, amelyeket a diákok láthatóan előnyben részesítenek. A magnetofon használata a legelterjedtebb, más technikai eszköz tanári használata egy órán fordult elő.

A különböző résztvevők véleményeinek és a megfigyelések eredményeinek összehasonlítása és összegzése

A felmérésben résztvevő intézményvezetők, nyelvtanárok, 9. és 10. évfolyamos diákok véleménye és a nyelvórákon tapasztaltak egybevetése során számos hasonlóság és különbség fogalmazható meg a vizsgált kérdéskörökkel kapcsolatban. A hasonlóságok között első helyre kívánkozik a véleményekben, adatokban és tapasztalatokban a nyelvi előkészítő évfolyam általános elfogadottsága, a pozitív vélemények és kedvező önértékelés túlsúlya, a válaszadók támogató hozzáállása. A megkérdezettek többsége elégedett a NYEK évfolyam tapasztalataival, alapvető kritikát, változtatási javaslatot nem fogalmaztak meg.

A NYEK évfolyam beindításának és folytatásának az oka a megkérdezettek szerint elsősorban a diákok és szüleik igénye, az esélyteremtés, valamint a csökkenő diáklétszám miatti előremenekülés az oka. Az intézmények vezetői fejlődési lehetőséget látnak az intenzív nyelvoktatásban, amely szerencsésen egybeesik a szülők, a tanulók, a nyelvtanárok és az Oktatási és Kulturális Minisztérium igényeivel.

A beindítással és működéssel kapcsolatos eredmények között elsősorban nyelvtanulással kapcsolatosakat sorolnak fel a válaszadók: magasabb szintű és használható nyelvtudást érnek el a tanulók, több idő jut a gyakorlásra. Ezek mellett lényegesek a nyelvtanárok és a diákok szorosabb és hatékonyabb együttműködésére, minőségi pedagógiai munkára utaló jelzések. Ezek egyrészt a tanárok közötti kooperációban, másrészt a diákok közösségeinek kedvező alakulásában és dinamikájában, valamint a tanároknak a diákokkal kialakult szorosabb, többértű kapcsolatában jelennek meg.

További pozitívumokat jeleznek az adatok a tanárok és diákok motivációs szintjében és viselkedésében. A nyelvtanárok és a diákok többsége teljesíthető kihívásként értékeli az intenzív nyelvtanulást. A tavaszi jelentésben a diákok motivációjára vonatkozó megállapításokat a vélemények alátámasztják: a diákok többségének attitűdje és nyelvtanulási motivációja kedvezően alakul, és ugyanez a trend jellemző az intézmények nem NYEK évfolyamos diákjaival történő összehasonlításban. A nyelvtanuláson túlmutató eredményként említik a vezetők és a nyelvtanárok egyaránt a diákok sikerélményeinek egyéb hozadékát: szívesen járnak iskolába, attitűdjük általában a tanuláshoz és diáktársaikhoz egyaránt kedvező. Más szempontból is előnyös a plusz tanév, mivel a diákok érettebbé válnak.

A hátrányok kompenzálása és az esélyegyenlőség biztosítása az intézményvezetők válaszaiban a leghangsúlyosabb. A vizsgált iskolák többségében a NYEK évfolyam hozzájárul ezeknek a céloknak a megvalósításához, bár a bejutásnak általában van előfeltétele, amely alapján a jelentkezők közül választanak. Ezt a szelekciós gyakorlatot alátámasztja a tavaszi jelentésnek a nyelvtudás fejlődésére vonatkozó fontos megállapítása: a tanév végi nyelvtudás szintjét legjobban a tanév eleji nyelvtudás határozta meg. Másképpen fogalmazva: a jók jobbak lettek, de a hátrányukat kevéssé tudták ledolgozni a kezdő, vagy igen alacsony szintről induló diákok. Az esélyegyenlőség megvalósulásának osztálytermi vetülete jelenik meg a nyelvtanári válaszokban: általános a „homogén csoportok” iránti igény, amelyet a megfigyelések tapasztalatai alátámasztanak, a diákok javaslatai megerősítenek. A differenciált, egyénre, fejlettségi szintre szabott nyelvi fejlesztés nem jellemző a vizsgált mintára.

Valószínűleg az egyéni különbségekhez igazodó módszertani megújulás az egyik kitörési lehetőség a jövőben. Ezt az igényt támasztja alá a diákok önértékelésének adataiból levonható következtetés is: bár a többség elégedett saját elért eredményével az első idegen nyelvből, a diákok negyedére ennek ellenkezője a jellemző. Ez arra utal, hogy a résztvevők jelentős hányada számára nem vált valóra a kitűzött cél. A második nyelvre mindez fokozottan érvényes: a diákok fele alacsony szintet ért el saját megítélése szerint. Szélsőséges negatív példa a felmérésben az az osztály, ahol a diákok fele megbukott a tanév végén, és amelyből egyértelműen megállapítható, hogy a NYEK évfolyam nyújtotta lehetőséggel nem minden kontextusban tudnak élni. Mindezek ellenére a vélemények összegzése pozitív kicsengésű.

A NYEK évfolyamon végzett 2004/2005-ös felmérés eredményeit az intézmények vezetői és a nyelvtanárok többsége hasznosnak, informatívnak találta. Többek megfogalmazták, hogy munkájukról reális, használható értékelést és diagnózist kaptak, amelynek alapján diákjaik és iskolájuk eredményeit másokkal összehasonlítva reálisabban tudják megítélni. A diákok igényeit megfogalmazó két jelentés ajánlásai a jelen felmérésben megkérdezettek igényeivel, javaslataival és véleményével szerencsésen találkoznak. A jövőben több nyelvet tanulhatnak a diákok, és a második nyelv óraszámának emelését tervezik. Ezek a változások a szülők és a tanulók érdekeinek érvényesülését jelzik, és azt mutatják, hogy a NYEK évfolyam az intézmények, a diákok, szülők, nyelvtanárok hatékony, dinamikus együttműködését valósítja meg.

A nyelvvizsgákra, érettségire vonatkozó érvényes szabályok és a feltárt vélemények között számos intézményben nincs összhang. Az intézmények vezetői és a nyelvtanárok közül többen utalnak a külső nyelvvizsgák szükségességére, holott ilyen előírás nincs és nem is lehet, tekintettel többek között a kétszintű érettségi 2005. évi bevezetésére. A törvény egy idevágó pontot tartalmaz: az iskoláknak a NYEK évfolyamos tanulókat emelt szintű oktatás keretében fel kell készíteniük az emelt szintű érettségire. Ezzel szemben az érettségi, és főként az emelt szintű, a kérdésekre adott válaszokban, véleményekben alig jelenik meg. Fontos feladat a jövőre nézve elfogadtatni az intézmények vezetőivel, nyelvtanárokkal, és diákokkal, hogy a NYEK évfolyamnak nem célja a nyelvvizsga, hanem elegendő mennyiségű és minőségű alkalom biztosítása használható nyelvtudás megszerzésére, majd a diákoknak az emelt szintű érettségi követelményeit kell teljesíteniük.

Az osztálytermi megfigyelések, a nyelvtanárok és a diákok véleményének összehasonlítása során megállapítható, hogy a magas óraszámban a tanárok saját szakmai tevékenységüket kedvezően értékelik: deklarált céljuk a készségfejlesztés, hangsúlyos a beszédértés és beszédképesség, előnyben részesítik a párban és kisebb csoportban végzett feladatokat, játékos tevékenységeket. A megfigyelések adatai részben alátámasztják a válaszaikat: a nyelvórák többségén a kommunikatív nyelvtanítás alapelveinek megfelelő eljárásokat alkalmaznak. Többnyire frontális osztálymunka a jellemző, de az egyéb munkaformák is gyakoriak. A megfigyelt nyelvórák többségén a hangsúly a nyelvi jelentésen, témakörökön, szituációkon volt, míg néhány órán kizárólag a nyelvi formára helyeződött. A tanárok reálisan ítélik meg, mit kedvelnek jobban és kevésbé a diákok, de kevesen alakítják ehhez a tanítás tartalmát vagy módszerét. A differenciált, személyre, nyelvi szintre szabott feladatok és értékelés, valamint a videó és a DVD használata hiányzott a megfigyelt nyelvórákról, míg magnót gyakran használtak. A nyelvtanárok közül kevesen használták ki az autentikus kiegészítő anyagok, számítógép, internet, keresztntantéri tartalmak, a diákok saját élményei, háttértudása, és a célnyelvi kultúra nyújtotta lehetőségeket. A nyelvtanári javaslatok között megfogalmazott módszertani továbbképzési igény reális. Feltétlenül szükséges megismertetni a nyelvtanárokkal a differenciált oktatás, az autentikus szövegek és egyéb anyagok, valamint az audiovizuális eszközök, illetve a számítógéppel és internettel támogatott nyelvtanulás osztálytermi eljárásainak további lehetőségeit.

A vizsgálat háttéréül szolgáló három célkitűzés közül az interjúk, kérdőívek, megfigyelések adatai szerint a használható nyelvtudás, kommunikatív kompetenciák fejlesztése többnyire megjelenik a célokban és a megfogalmazott előnyök között, de az emelt szintű érettségire alig utalnak a résztvevők. A nyelvtanulók kedvező tanulási és nyelvtanulási attitűdjei és motivációja hangsúlyos a válaszokban, de a célnyelvi kultúra és más tantervi tartalom alig jut szerephez. Nincs utalás a NYEK évfolyam harmadik céljára: a tanulási stratégiák fejlődésére, a „megtanulni tanulni” lehetőségére, a megszerzett nyelvtudás önálló fenntartására és fejlesztésére. Ezen a téren feltétlenül előbbre kellene lépünk.

Összegezve: A felmérésbe bevont résztvevők egyértelműen támogatják, elismerik, és folytatandónak tartják a NYEK évfolyamos intenzív nyelvtanulási programot. Az intézmények vezetői és nyelvtanárai szerint a program tükrözi a diákok és a szülők igényeit. A megkérdezettek többsége úgy érzi, a NYEK évfolyam kihívásainak meg tudnak felelni. A diákok válaszai és a megfigyelések tapasztalatai mindezt

alátámasztják. A vizsgált intézményekben a NYEK évfolyam lehetőséget biztosít a csökkenő diáklétszám miatt fenyegető problémák konstruktív áthidalására, amelyet az intézmények felelős vezetői, nyelvtanárai és a tanulók egyaránt teljesíthető kihívásként értékelnek. Az eredményekből megállapítható, hogy a NYEK évfolyamon folyó munkát a válaszadók többsége hatékonynak, a kitűzött célok közül elsősorban a nyelvtanulás, és a kedvező attitűd és motiváció kialakítása szempontjából jónak értékeli. A pedagógiai újítás eredményei között első helyen emelik ki a diákok használható nyelvtudásának fejlődését, de az idegen nyelvi tudásszinten túlmutató hozadékról is beszámolnak. A nyelvtanárok közötti együttműködés a hagyományos iskolai nyelvtanításban tapasztaltnál képest fontosabb és gyakoribb, a tanár-diák kapcsolat intenzívebb és mélyebb, a diákok tanuláshoz, iskolához, diaktársaikhoz való viszonya, önértékelésük és önbizalmuk kedvezően alakul.

A további fejlesztés szempontjából kiemelkednek az alábbiak: (1) A diákok és nyelvi csoportok száma emelkedik, egyre több iskolában két célnyelvet tanítanak, és a második idegen nyelvet szintén magasabb óraszámokban ajánlják fel. Ezek a lépések egybeesnek a diákok igényeivel és az OKM céljaival. (2) A felzárkóztatás, a hátrányok kompenzálása, az egyéni különbségek hatékony kezelése számos intézményben problémát jelent. Ezért feltétlenül módszertani segítségre van szükség a differenciált nyelvtanítás hatékony osztálytermi eljárásainak meghonosítására. (3) További módszertani képzésre van szükség az autentikus anyagok és a keresztantervi tartalmak hatékony és motiváló alkalmazásának, valamint az önálló nyelvtanulás megvalósításához elengedhetetlen stratégiák fejlesztésének területén.

6. Hivatkozások

[1] Jelentés a nyelvi előkészítő évfolyamos tanulók körében a 2004/2005. tanév őszi félévében elvégzett felmérésről angol és német nyelvből
http://www.om.hu/letolt/vilagnyelv/om_nyek_jelentes_2004_osz.pdf

[2] Jelentés a nyelvi előkészítő évfolyamos tanulók körében a 2004/2005. tanév tavaszi félévében elvégzett felmérésről angol és német nyelvből
<http://www.om.hu/letolt/vilagnyelv/omjelentes2005tavasz.pdf>

[3] Ajánlás a nyelvi előkészítő évfolyammal induló oktatás idegen nyelvi tartalmához
<http://www.om.hu/main.php?folderID=710&articleID=1066&ctag=articlelist&iid=1>

[4] Segédlet a nyelvi előkészítő évfolyammal induló oktatás 9. évfolyama idegen nyelvi tantervének kialakításához
<http://www.om.hu/main.php?folderID=710&articleID=4121&ctag=articlelist&iid=1>

[5] Ajánlás a nyelvi előkészítő évfolyammal induló oktatás 10-13. évfolyamainak idegen nyelvi munkájához
<http://www.om.hu/main.php?folderID=412>

[6] Nikolov Marianne (1999). Osztálytermi megfigyelés átlagos és hátrányos helyzetű középiskolai angolos csoportokban. *Modern Nyelvoktatás*, 5(4), 9-31.

[7] Nikolov Marianne (2003). Angolul és németül tanuló diákok nyelvtanulási attitűdje és motivációja. *Iskolakultúra*, 8, 61-73.

7. Mellékletek

Strukturált interjú a nyelvi előkészítő (NYEK) évfolyamot indító középiskola igazgatója vagy helyettese számára

1. Soroljon fel 3 indokot, amiért iskolájuk vállalkozott a NYEK évfolyam indítására 2004 őszén!
2. Visszatekintve a 2004/05-ös tanévre, az Ön iskolájában melyek a NYEK évfolyam legfontosabb eredményei?
3. Miért döntöttek a NYEK folytatása mellett 2005 őszén?
4. Hogyan folytatódik a NYEK a 2006/2007. tanévben?
5. Milyen nehézségek merültek fel, és hogyan oldották meg azokat?
6. Milyen, a NYEK bevezetéséhez közvetlenül köthető infrastrukturális fejlesztések történtek iskolájukban?
7. Hogyan választották ki a NYEK évfolyam nyelvtanárait?
8. Sorolja fel a diákok kiválasztásának szempontjait?
9. Az Önök iskolájába járó tanulókkal összehasonlítva, a NYEK évfolyamos diákok milyen szempontból hasonlóak vagy különbözőek?
10. Ön szerint hogyan szolgálja iskolájukban az esélyegyenlőséget a NYEK?
11. Mi a véleménye az OM által megküldött iskolai értékelésről, amely nyelvtanulók teljesítményét az országos átlaggal együtt mutatja be?
12. Mit talált érdekesnek az OM honlapon megjelent két kutatási jelentésben a NYEK évfolyamos eredményekről?
13. Milyen változásokat javasolna, és látna szívesen?

Kérdőív a NYEK évfolyamon tanító nyelvtanárok számára

Kedves Kolléga!

Az Oktatási és Kulturális Minisztérium NYEK kutatócsoportja néhány intézményben feltérképezi a nyelvtanárok véleményét. Arra kérjük, az alábbi kérdésekre adott válaszaival segítse munkánkat. Válaszait kizárólag kutatási célra, név és intézmény nélkül, diszkréten kezeljük.

NYEK kutatócsoport

Kérjük, töltsse ki ezt a táblázatot az Önre vonatkozó adatokkal a NYEK évfolyamos csoportjaival kapcsolatban!

Tanév	tanított idegen nyelv	heti óraszám az adott nyelvből	tanított nyelvi terület/készség	Volt-e osztályfőnök?	Tanított-e más tantárgyat, melyiket?
NYEK, 2004/2005.					
NYEK, 2005/2006.					
NYEK, 2006/2007.					

1. Visszatekintve a 2004/05-ös tanévre, az Ön iskolájában melyek a NYEK évfolyamon végzett saját munkájának legfontosabb eredményei?

- a.
- b.
- c.
- d.

2. Ön szerint miért döntött iskolájuk a NYEK folytatása mellett 2005 őszén?

- a.
- b.
- c.

3. Hogyan folytatódik a NYEK a következő tanévben?

4. Milyen nehézségek merültek fel, és hogyan oldották meg azokat?

5. Hogyan választották ki a NYEK évfolyam nyelvtanárait?

6. Sorolja fel a diákok kiválasztásának szempontjait!
 - a.
 - b.
 - c.

7. Az Ön iskolájába járó tanulókkal összehasonlítva, a NYEK évfolyamos diákok milyen szempontból hasonlóak vagy különbözőek?

8. Mi a véleménye az OM által megküldött iskolai értékelésről, amely nyelvtanulók teljesítményét az országos átlaggal együtt mutatja be?

9. Mit talált érdekesnek az OM honlapon megjelent két kutatási jelentésben a NYEK évfolyamos eredményekben?

10. Milyen változásokat javasolna, és látna szívesen?

11. Mennyiben jelentett a szokásostól eltérő feladatot a NYEK évfolyamos diákok tanítása?

12. Melyik tananyagot találta a legmegfelelőbbnek és miért?

13. Végül a következő táblázatban jelölje 1-től 5-ig jelölje a *gyakoriság* oszlopban, hogy a lap bal oldalán olvasható feladattípusok az Ön nyelvóráin a NYEK évfolyamon milyen gyakran fordulnak elő, a *kedveltség* oszlopban pedig azt, hogy a diákok (Ön szerint) mennyire kedvelik őket. 1=egyáltalán nem, 2=nem nagyon, 3=közepesen, 4=elégé, 5=nagyon

	Feladattípus	gyakoriság	kedveltség
1.	A diákok magánót hallgatnak.		
2.	A diákok megtanult szövegeket mondanak fel.		
3.	A diákoknak egy olvasott szöveg lényegét kell megérteniük.		
4.	Együtt dolgozik az egész csoport a tanár vezetésével.		
5.	A diákok kisebb csoportokban dolgoznak.		
6.	A diákok ismétlik, amit a tanár mond.		
7.	A tanár nyelvtani szabályokat diktál.		
8.	A tanár szóban megkérdezi a nyelvtani szabályokat.		
9.	A diákok önállóan dolgoznak.		
10.	A tanár javítja a diákok szóbeli hibáit.		
11.	A diákok célnyelven beszélnek az órán.		
12.	A tanár célnyelven beszél az órán.		
13.	A diákok a tábláról vagy tananyagból másolnak.		
14.	A diákok lefordítják a hallott szöveget.		
15.	A diákok vizsgafeladatokat gyakorolnak.		
16.	A diákoknak ki kell kitalálniuk a nyelvtani szabályokat.		
17.	A diákok képekről beszélgetnek.		
18.	A diákok szódolgozatot írnak.		
19.	A diákok fogalmazást írnak.		
20.	A diákok nyelvtani tesztekkel oldanak meg.		
21.	A diákok önállóan kitalálják a szavak jelentését.		
22.	A tanár a szavakat szóban kérdezi ki.		
23.	A diákok magyarul beszélnek magyarul a nyelvórán.		
24.	A diákok különféle szituációkat játszanak el.		
25.	A diákok tévét néznek.		
26.	A diákok levelet írnak a célnyelven.		
27.	A diákok számítógépet használnak a nyelvórán.		
28.	A diákok párban dolgoznak.		
29.	A tanár magyarul beszél az órán.		
30.	A diákok szövegeket tanulnak meg kívülről.		
31.	A diákok nyelvi játékokat játszanak.		
32.	A diákok lefordítják az olvasott szöveget.		

33.	A diákok párbeszédet adnak elő.		
34.	A diákok mondatokat fordítanak.		
35.	A diákok tanári kérdésekre válaszolnak.		
36.	A diákok játékos feladatokat oldanak meg.		
37.	A diákok szabadon beszélgetnek.		
38.	A diákok videót néznek.		
39.	A diákok diktálás után írnak.		
40.	A diákok hangosan felolvasnak.		

Válaszait köszönjük!

Egyéb megjegyzés:

Kérdőív a 2004/2005. tanévben NYEK évfolyamos diákok számára

Kedves Diák!

Őszinte véleményedre vagyunk kíváncsiak a nyelvi előkészítő évfolyamos tapasztalataiddal kapcsolatban. Válaszodat kizárólag kutatási célra, név nélkül fogjuk használni. Ezért a nevedet nem kell a lapra írnod.

Adj rövid, olvasható válaszokat a következő hat kérdésre:

1. Visszatekintve az elmúlt (2004/05-ös) tanévre számodra mi az a három dolog, amiért leginkább érdemes volt a nyelvi előkészítő évfolyamra járnod?
 - 1.
 - 2.
 - 3.

2. Ha egy diák a régi iskoládból tanácsot kérne tőled, miért javasolnád neki, hogy hozzád hasonlóan ebben az iskolában a nyelvi előkészítőt válassza?

3. Sorolj fel három dolgot, amin és ahogyan változtatnál, ha a javaslatodat kérné az iskola!
 - 1.
 - 2.
 - 3.

4. Saját idegen nyelvi fejlődéseddel mennyire vagy elégedett 1 – 9-es skálán, ahol az 1-es egyáltalán nem, 9 a teljes mértékben. A vonalra írd be, hogy milyen nyelvet tanultál, majd a pontszámot.

1. nyelv: _____

2. nyelv: _____

5. Hogyan folytatod a nyelvtanulást az iskolán belül és kívül (milyen és hány nyelvet, milyen szinten, milyen céllal)?

6. Mik a továbbtanulási szándékaid? Mit és hol tanulnál?

Egyéb megjegyzés:

Válaszaidat köszönjük.

Osztálytermi megfigyelési szempontsor a NYEK évfolyamos projekthez

A megfigyelés helye és pontos ideje (hányadik óra):

1. **A megfigyelés alatt le kell jegyezni az óra rövid vázlatát: a tevékenységek, feladatok rövid leírása (mit csinálnak, hány percig tart, frontális, csoport, pármunka, mit használnak hozzá).**

2. **Az alábbiakról kell feljegyzést készíteni (a megfigyelés alatt és után):**

A tanár neve, életkora (kb), viselkedése, viszonya a megfigyeléshez és a csoporthoz:

A diákok száma: lány fiú, összbenyomás róluk:

A tanterem berendezése és hangulata, padok elrendezése:

A tanterem felszereltsége (eszközök) és dekorációja:

Az órán használt tananyag, eszközök:

Az órán a tanár beszédében a célnyelv és anyanyelv használatának aránya (kb %):

Az anyanyelvet milyen célra használja a tanár? Példa erre:

Az órán a diákok beszédében a célnyelv és anyanyelv használatának aránya (kb %):

Az órán hogyan történt a diákok értékelése, mérése?

Mennyire motiváltak a diákok?

Hány diák szerepel az órán és hányszor?

Mennyire motivált a tanár?

Mi volt az óra célja? Azt mennyiben teljesítették?

Az alábbi táblázat gyakoriság oszlopában egy (vagy több) x-et kell tenni, ha a tevékenység előfordult az órán. A diákok motivált viselkedését 1-5-ös skálán kell jelölni mellette, ahol az 1 teljes mértékben motiválatlan csoportot, az 5 magasan motivált csoportot jelöl.

	Feladattípus	gyakoriság	kedveltség
1.	A diákok magától hallgatnak.		
2.	A diákok megtanult szövegeket mondanak fel.		
3.	A diákoknak egy olvasott szöveg lényegét kell megértenie.		
4.	Együtt dolgozik az egész csoport a tanár vezetésével.		
5.	A diákok kisebb csoportokban dolgoznak.		
6.	A diákok ismétlik, amit a tanár mond.		
7.	A tanár nyelvtani szabályokat diktál.		
8.	A tanár szóban megkérdezi a nyelvtani szabályokat.		
9.	A diákok önállóan dolgoznak.		
10.	A tanár javítja a diákok szóbeli hibáit.		
11.	A diákok célnyelven beszélnek az órán.		
12.	A tanár célnyelven beszél az órán.		

13.	A diákok a tábláról vagy tananyagból másolnak.		
14.	A diákok lefordítják a hallott szöveget.		
15.	A diákok vizsga feladatokat gyakorolnak.		
16.	A diákoknak ki kell kitalálnia a nyelvtani szabályokat.		
17.	A diákok képekről beszélgetnek.		
18.	A diákok szódolgozatot írnak.		
19.	A diákok fogalmazást írnak.		
20.	A diákok nyelvtani tesztekkel oldanak meg.		
21.	A diákok önállóan kitalálják a szavak jelentését.		
22.	A tanár a szavakat szóban kérdezi ki.		
23.	A diákok magyarul beszélnek magyarul a nyelvvórán.		
24.	A diákok különféle szituációkat játszanak el.		
25.	A diákok tévét néznek.		
26.	A diákok levelet írnak a célnyelven.		
27.	A diákok számítógépet használnak a nyelvvórán.		
28.	A diákok párban dolgoznak.		
29.	A tanár magyarul beszél az órán.		
30.	A diákok szövegeket tanulnak meg kívülről.		
31.	A diákok nyelvi játékokat játszanak.		
32.	A diákok lefordítják az olvasott szöveget.		
33.	A diákok párbeszédet adnak elő.		
34.	A diákok mondatokat fordítanak.		
35.	A diákok tanári kérdésekre válaszolnak.		
36.	A diákok játékos feladatokat oldanak meg.		
37.	A diákok szabadon beszélgetnek.		
38.	A diákok videót néznek.		
39.	A diákok diktálás után írnak.		
40.	A diákok hangosan felolvasnak.		

Összegzés az óráról: